

บทที่ 3

ระบบการสืบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติในประเทศต่าง ๆ

โดยทั่วไปเราอาจจะแบ่งการตายของมนุษย์ออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การตายโดยธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ การตายซึ่งเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และการตายโดยผิดธรรมชาติ ซึ่งก็ได้แก่ การตายที่เกิดจากการทำร้ายของสัตว์ การฆาตกรรมจากมนุษย์ด้วยกันเอง การฆ่าตัวตาย การตายโดยอุบัติเหตุ เป็นต้น การสืบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติหรือตามที่กฎหมายไทยเรียกว่า 'การชันสูตรพลิกศพ' ซึ่งมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148-156¹ อันถือได้ว่าเป็นงานส่วนหนึ่งของงานบริการทางนิติเวช ซึ่งได้แก่ การตรวจศพโดยการดูจากลักษณะภายนอก การรวบรวมพยานหลักฐานจากศพและสถานที่พบศพรวมถึงการผ่าศพ การตรวจวัตถุพยานหลักฐานจากศพเข้าไว้ด้วย ซึ่งในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ การปฏิบัติงานของแพทย์ต้องร่วมปฏิบัติกับฝ่ายกระบวนการยุติธรรม หรืออาจต้องปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลหรือได้รับการร้องขอจากพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ที่สำคัญในการให้บริการด้านนี้แพทย์ต้องมีความรู้ในด้านอื่นประกอบด้วย เช่น ด้านพิษวิทยา (Forensic Toxicology) ด้านเทคนิคการตรวจวัตถุพยานทางชีววิทยา (Biological Evidence Technique) และด้านนิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) เพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพด้วย

3.1 ระบบการชันสูตรพลิกศพ

ระบบการชันสูตรพลิกศพ หมายถึง วิธีหรือแบบแผนในการจัดการกับศพภายหลังจากที่ตายแล้ว โดยแต่ละประเทศอาจจะกำหนดวิธีการและรูปแบบไว้ต่างกัน แล้วแต่ว่าประเทศนั้น ๆ จะใช้ระบบกฎหมายแบบใด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติกฎหมายของประเทศตน โดยปกติการชันสูตรพลิกศพจะมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายมาเกี่ยวข้อง เช่น พนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ของศาล แพทย์ และอาจจะมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้ด้วยก็ได้ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมอบอำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ไว้ต่างกัน บางประเทศจะให้แพทย์หรือตำรวจหรือบางประเทศจะให้โคโรเนอร์เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการ ดังนั้น ประเทศที่ให้อำนาจเต็มที่จะดำเนินการในด้านนี้แก่เจ้าหน้าที่ใดก็มักจะเรียกชื่อ 'ระบบ' ตามเจ้าหน้าที่นั้น เช่น บาง

¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'การชันสูตรพลิกศพในระบบต่าง ๆ', แพทยสภาสาร (ปีที่ 4 พ.ศ. 2518) : 242.

ประเทศบัญญัติกฎหมายให้แพทย์เป็นผู้มีอำนาจเต็มที่จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ก็เรียกว่า 'ระบบแพทย์สอบสวน' บางประเทศก็ใช้ 'ระบบตำรวจ' เป็นต้น²

ระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศต่าง ๆ อาจจะพอแบ่งได้ ดังนี้

3.1.1 ระบบศาล

ระบบศาล หมายถึง ศาลหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากศาล มีอำนาจรับผิดชอบโดยตรงในการชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานตำรวจอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพบ้าง แต่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของศาลหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากศาล³ ระบบนี้อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.1.1 ระบบศาลโคโรเนอร์ของอังกฤษ

ถ้าย้อนกลับไปในอดีต โคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ เดิมทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทางการเงิน⁴ และต่อมาช่วง 700-800 ปีมาแล้ว ได้พัฒนาขึ้นมาเป็น 'ศาลโคโรเนอร์'⁵ (ถือว่าเป็นศาลยุติธรรม) ซึ่งมีอำนาจสืบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำผิดทางอาญาต่างๆ รวมทั้งการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ การตายที่แพทย์ไม่สามารถออกใบรับรองการตายได้ และการตายระหว่างหรือภายหลังผ่าตัดหรือได้รับยาสลบโดยใช้โคโรเนอร์เป็นผู้ไต่สวนการตายโดยผิดธรรมชาติ ซึ่งการไต่สวนกระทำโดยอาศัยอำนาจของ 'ศาลโคโรเนอร์' (Coroner's Court) โดยมีเจ้าหน้าที่ของศาล (Coroner's Officer) เป็นผู้ช่วย⁶ ในช่วงศตวรรษที่ 14 บทบาทของโคโรเนอร์ได้ลดน้อยลง⁷ แต่กลับมามีบทบาทอีกครั้งโดยเฉพาะในเรื่องการเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติและ การเสียชีวิตโดยทันทีต่อมาจนถึงปัจจุบัน⁸

- การเข้าสู่ตำแหน่งของโคโรเนอร์

² วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 124.

³ วิสูตร อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาน (เล่มที่ 6 ปีที่ 41 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2537) : 56.

⁴ วิสูตร อึ้งประพันธ์, "การชันสูตรพลิกศพในระบบต่าง ๆ", แพทยสภาสาร : 242.

⁵ วิสูตร อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาน : 56-57.

⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷ Mant AK., "Forensic medicine in Great Britain.", American Journal of Forensic Medicine & Pathology. 8(4) (December 1987) : 354-361.

⁸ วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 125.

แต่เดิมการเข้าเป็นโคโรเนอร์เป็นแบบระบบการเลือกตั้ง โดยต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชน แต่ได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ.1888⁹ ในปัจจุบันใช้ระบบแต่งตั้งโดยได้รับการแต่งตั้งจากสภาท้องถิ่นที่ศาลโคโรเนอร์มีเขตอำนาจ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะได้รับแต่งตั้งตลอดชีพสำหรับการทำงานอาจจะทำเต็มเวลาหรือบางเวลาก็ได้ คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งนั้น ต้องเป็นเนติบัณฑิต (Barrister) หรือเป็นทนายความ (Solicitor) หรือเป็นแพทย์ (Medical practitioner) ซึ่งประกอบวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่ศาลโคโรเนอร์นั้นตั้งอยู่¹⁰ โคโรเนอร์จะเป็นอิสระจากรัฐบาลและทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบและศาลสูงเท่านั้นที่มีอำนาจออกคำสั่งแก่โคโรเนอร์เหล่านี้ให้ปฏิบัติ ตามได้¹¹

- อำนาจหน้าที่

หน้าที่หลัก ๆ ของโคโรเนอร์มีอยู่ 5 ประการ คือ¹²

1) หน้าที่บริหารงานในสำนักงาน รวมทั้งรายงานการตายที่อยู่ในเขตอำนาจศาลของตน ตลอดจนเป็นผู้สรุปและเขียนสาเหตุการตายลงในใบมรณบัตรส่งไปยังสำนักงานนายทะเบียนและงานอื่น ๆ ที่เป็นงานธุรการทั่วไป (Administration)

2) หน้าที่สืบสวนสอบสวน (Investigation) ในกรณีที่มีการตายซึ่งกฎหมายกำหนดว่าการตายเหล่านั้นเป็นกรณีที่ต้องสืบสวนสอบสวนโดยโคโรเนอร์แล้ว โคโรเนอร์จะมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน เพื่อที่จะหาสาเหตุการตายที่แท้จริง รวมตลอดถึงมีอำนาจสั่งให้แพทย์ทำการผ่าศพตรวจด้วย

3) หน้าที่ในการทำคำสั่ง (Judicial Power) ในการสรุปสาเหตุการตาย จากการศึกษาที่ต้องไต่สวนและพิจารณาในศาลนั้น โคโรเนอร์จะเป็นผู้ทำคำสั่ง เช่น เกี่ยวกับศาลทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง

4) หน้าที่ป้องกันสาธารณภัย ในการตายจากอุบัติเหตุจากสาธารณภัยบางอย่างเมื่อโคโรเนอร์ไต่สวนถึงสาเหตุการตายแล้ว ก็เผยแพร่ให้ประชาชนทราบเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตของคนอื่นต่อไปอีก

5) ให้การศึกษาแก่ประชาชน หมายถึง การที่โคโรเนอร์ทำการไต่สวน และทำตามคำสั่งนั้นกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะทำให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจถึงอันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้ตาย

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาณ : 57.

¹¹ วิฑูรย์ พงศ์ศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 126.

¹² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การชันสูตรพลิกศพในระบบต่าง ๆ", แพทยสภาสาร : 242.

อำนาจหน้าที่ของโคโรเนอร์ได้ถูกตราไว้ในกฎหมาย The Coroner Act 1887 มาตรา 3(1) บัญญัติว่า “เมื่อโคโรเนอร์ได้รับแจ้งข่าวว่ามีการตายเกิดขึ้นในเขตที่เขารับผิดชอบอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะเป็นการตายจากความรุนแรงหรือผิดธรรมชาติ (Violent or Unnatural Death) หรือตายกะทันหันโดยปราศจากสาเหตุ (Unknown Cause) หรือตายในขณะที่ถูกจองจำหรือตายโดยประการที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ ให้โคโรเนอร์ออกหมายเรียกบุคคลที่มีความประพฤติดี จำนวนไม่น้อยกว่า 12 คน แต่ไม่เกิน 23 คน เพื่อเป็นลูกขุนในการพิจารณาความตาย ไม่ว่าจะการตาย ดังกล่าวจะอยู่ในเขตอำนาจของเขาหรือไม่ก็ตาม”¹³

ในการสอบสวนการตาย ถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องผ่าศพตรวจ โคโรเนอร์จะสั่งให้พยาธิแพทย์ของทางราชการที่ได้แต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทย (Home Office Pathologist) เป็นผู้ผ่าศพตรวจ¹⁴ โคโรเนอร์อาจทำการสอบสวนเหมือนกับพนักงานสอบสวนหรือทำการไต่สวนโดยการนั่งพิจารณาในศาลก็ได้ บางกรณีอาจไต่สวนโดยมีคณะลูกขุนด้วย ซึ่งในการสอบสวนหรือไต่สวน โคโรเนอร์มีอำนาจที่จะเรียกพยานหลักฐานจากตำรวจมาพิจารณาได้ทั้งหมด¹⁵ ในการไต่สวนต่อหน้าลูกขุนนี้เป็นการไต่สวนพิเศษตามกฎหมายอาญา (Criminal Law Act 1977) มาตรา 56(2) ซึ่งระบุไว้ว่า¹⁶

1) เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในคุกหรือ ณ ที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นระบุให้ต้องมีการไต่สวน นอกเหนือจาก The Coroner Act 1887

2) เมื่อมีการตายจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคซึ่งจะต้องมีการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ ตามมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ค.ศ.1974 (The Health and Safety of Work Act 1924)

3) เมื่อมีการตายต่อเนื่องหรือเกิดซ้ำแล้วซ้ำอีก ณ ที่ใดที่หนึ่งซึ่งอาจกระทบต่อมหาชน นอกจากนี้ในการไต่สวนของโคโรเนอร์นั้น โคโรเนอร์สามารถที่จะมีหมายเรียกพยานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีมาได้ คือ หมายเรียก ‘A Summon from a Coroner’ เป็นหมายแจ้งถึงวันเวลา และเรื่องที่แพทย์หรือพยานผู้นั้นจะต้องมาศาล เพื่อให้โคโรเนอร์ไต่สวนต่อหน้าประชาชนในศาลของโคโรเนอร์ โดยทั่วไปแล้วพนักงานของโคโรเนอร์จะเป็นผู้นำหมายเรียกมาให้แพทย์ แต่ถ้าเวลานั้นไม่สะดวกแพทย์ก็อาจติดต่อกับโคโรเนอร์เพื่อขอเปลี่ยนเวลาได้ อาทิเช่น แพทย์เกิดติดการผ่าตัดหรือมีธุระด่วนพิเศษ เป็นต้น ในบางกรณีที่แพทย์เป็นฝ่ายที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้คนไข้ตายและจะต้องมีการไต่สวนกันในศาล แพทย์อาจต้องการเวลาเตรียมตัว

¹³ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, “การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา”, หน้า 125.

¹⁴ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, “การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ”, ตุลาคม : 57.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, “การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา”, หน้า 129.

อาจต้องปรึกษา Medical Protection Society (ในประเทศอังกฤษ มีสมาคมอยู่ 2 สมาคม ซึ่งมีประโยชน์มาก สำหรับแพทย์ผู้เป็นสมาชิกเพราะสมาคมนี้จะเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้จัดหาทุนความ และทำยที่สุดเป็นผู้เสียค่าปรับ หากแพทย์สมาชิกเกิดเป็นผู้ต้องหาและถูกฟ้องร้องจากคนไข้หรือผู้เสียหายในคดีใดก็ตาม) ในต่างประเทศและในอังกฤษแพทย์ก็มักถูกคนไข้ฟ้องอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีสมาคม เช่นนี้¹⁷ เพื่อช่วยเหลือแพทย์ที่ถูกฟ้องร้อง

เมื่อแพทย์ไปศาลแล้ว และถึงเวลาที่จะต้องเบิกความในคอกพยาน โดยทั่วไปโคโรเนออร์จะเป็นผู้ซักถามถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่แพทย์นั้นเกี่ยวข้องกับต่อนั้นก็จะเปิดโอกาสให้ลูกขุน ทนายหรือแม้แต่ญาติหรือผู้สนใจอื่น ๆ ลูกขึ้นถามพยานได้ โดยได้รับอนุญาตจากโคโรเนออร์ ซึ่งแพทย์ต้องตอบอย่างตรงไปตรงมา¹⁸

เมื่อโคโรเนออร์ทำการไต่สวนแล้ว โคโรเนออร์จะจัดการส่งให้นายทะเบียนพร้อมกับใบรับรองรายละเอียดสาเหตุการตาย และมีทั้งลายมือชื่อของพยานและโคโรเนออร์ ซึ่งใช้เป็นพยานหลักฐานต่อไปได้ หรือใช้ประกอบเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาแก่ผู้ถูกกล่าวหา โคโรเนออร์ อาจจะเลื่อนทำการไต่สวนได้ถ้าหากมีคำร้องขอมาจากอธิบดีกรมอัยการ (Director of Public Prosecution) โดยโคโรเนออร์ไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนจากที่มีการดำเนินการทางอาญาแล้วแต่ถ้าเขาปรารถนาที่จะทำการไต่สวนก็ได้แต่การไต่สวนของเขาจะต้องได้ผลไม่ขัดกับการดำเนินการทางกฎหมายที่ได้ทำไปแล้วของอัยการ

โดยปกติสำหรับเรื่องการตายนั้น จะไม่มีกฎหมายใดระบุให้แพทย์ต้องรายงานการตายไปยังโคโรเนออร์ แต่ถ้าเห็นว่ามี ความจำเป็นแพทย์ก็มักจะรายงานไป หน้าที่โดยกฎหมายที่บังคับให้แพทย์ต้องรายงานระบุไว้ในเรื่อง การจดทะเบียนคนเกิด คนตาย และแต่งงาน และเจ้าหน้าที่จะไปจดทะเบียนการตายให้ ถ้าไม่มีการแจ้งให้โคโรเนออร์ทราบในกรณี ดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อไม่มีหลักฐานการตายจากแพทย์มาแสดงเพราะไม่ปรากฏว่ามีแพทย์ให้การดูแลเขาในขณะที่ป่วยครั้งสุดท้ายนั้น
- 2) เมื่อแพทย์ผู้ออกไปรับรองการตายระบุว่า เขาไม่เห็นศพภายหลังตายหรือเป็นผู้ดูแลผู้ตายมาเกินกว่า 14 วัน
- 3) ถ้าสาเหตุการตายยังเป็นที่สงสัยอยู่
- 4) ถ้าเป็นการตายผิดธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นการตายจากอุบัติเหตุ ตายจากสารพิษต่าง ๆ รวมถึงแอลกอฮอล์ และสิ่งสงสัยอื่น
- 5) การตายระหว่างการผ่าตัดหรือตายก่อนที่จะฟื้นจากยาสลบ

¹⁷ ทรงฉัตร โศขยานนท์, "นิติเวชวิทยาในอังกฤษ (ตอนที่ 2) การเป็นพยานในศาล", สารคดีราช (ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2508) : 540.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 542.

6) การตายที่เกี่ยวข้องกับโรคอันเนื่องมาจากการทำงานและสารพิษ โดยปกติการที่แพทย์จะออกใบมรณบัตรให้กับผู้ตายได้นั้นจะต้องเป็นกรณีดังต่อไปนี้¹⁹

- 1) แพทย์ได้ดูแลผู้ป่วยมาในช่วง 14 วันก่อนตาย
- 2) แพทย์ได้ตรวจศพภายหลังการตายด้วย
- 3) หาสาเหตุแห่งการตายได้
- 4) แพทย์พอใจในเหตุตายว่ามีใช่เป็นการตายผิดธรรมชาติ

ถ้าเป็นการที่ผิดธรรมชาติแล้วแพทย์จะรายงานให้โคโรเนอร์ทราบถึงการตายนั้น ซึ่งการตายในที่นี้ ได้แก่²⁰

- 1) การตายที่แพทย์สงสัยในเหตุที่ตาย
- 2) การตายเนื่องจากคดีอาญา เช่น ถูกฆ่าตาย (Murder) ถูกฆ่าตายโดยเจตนา (Manslaughter) ทารกที่ถูกฆ่า (Infanticide) การตายในขณะที่ขับรถ
- 3) การตายจากอุบัติเหตุในบ้าน (Domestic Accidents)
- 4) การตายจากอุบัติเหตุจราจร (Traffic Accidents)
- 5) การตายจากอุบัติเหตุในโรงงาน (Industrial Accidents)
- 6) การตายจากอุบัติเหตุอื่นๆ (All Others Accidents)
- 7) การฆ่าตัวตาย (Suicides)
- 8) การตายในขณะที่ถูกจองจำหรือในขณะที่ถูกควบคุม (Deaths in Prison or Police Custody)
- 9) การตายที่สาเหตุยังมีข้อสงสัยหรือมีเงื่อนงำ (A Variety of less well-defined cases caused, wherever there is any Suspicion of Criminality)
- 10) การตายเนื่องจากการผ่าตัด (Deaths during Surgical Operations) หรือขณะดมยา-สลบ (Under Anesthetic)

โคโรเนอร์มีอำนาจอิสระในการตัดสินใจว่า จะจัดการอย่างไรเกี่ยวกับการตายที่ผิดธรรมชาติเมื่อได้รับแจ้งแล้วโคโรเนอร์อาจจะมีคำสั่งให้ทำการผ่าศพโดยไม่ต้องให้มีการตรวจพิเศษอีกโดยเขาจะเป็นผู้ออกรายงานการตายเอง²¹

สำหรับในการทำงานของโคโรเนอร์นั้น จำเป็นจะต้องใช้ความรู้ทางการแพทย์ด้วย โดยเฉพาะสาขาอาการวิทยา (Symptomatology) ขยายความว่า เขาจะต้องใช้ลักษณะอาการของผู้เสียชีวิต

¹⁹ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 127-128.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-129.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

ชีวิตเพื่อค้นหาสาเหตุของการเสียชีวิตที่แท้จริง (Post-mortem appearance)²² และนอกจากนี้ โคริเนอร์จะต้องควรมีความรู้เรื่องพิษวิทยา (Toxicology) ซึ่งจะทำการรวบรวมข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์โดยการดำเนินการขั้นแรกในการค้นหาสารพิษ ก็คือ การประมวลผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าวและในการค้นหาสารพิษจากยาที่ต้องสงสัยจะต้องค้นหาว่ามีสารพิษมากแค่ไหน ในตัวอย่างที่ศึกษาและความรุนแรงของพิษมีความสอดคล้องกับจำนวนสารพิษหรือไม่ ในการทำงานนี้ โคริเนอร์จะพิจารณาถึงประวัติของผู้เสียชีวิต และการสอบสวนของตำรวจ (Scene Investigation) รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งตรวจพบจากการชันสูตรทั้งหมด²³

เมื่อสามารถระบุสาเหตุของการเสียชีวิตได้แล้ว พวกเขาจะต้องระบุลักษณะของการเสียชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักพิษวิทยาอยากทราบ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ ความรุนแรงต่อขนาดของยาที่ใช้เป็นประจำ (Acute Versus Chronic Dose) และความสอดคล้อง (Consistency) ระหว่างความเข้มข้นของยา (Drug Concentration) และผลที่เกิดด้านพฤติกรรม (Behavioral Effects) เป็นปัจจัยสำคัญมากต่อการวิเคราะห์ลักษณะของการเสียชีวิต และเรื่องนี้ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นถึงแม้ว่าสาเหตุการเสียชีวิตไม่เกี่ยวข้องกับยากก็ตาม²⁴

เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับโคริเนอร์ ได้แก่²⁵

1) พนักงานสืบสวนของโคริเนอร์

พนักงานสืบสวนของโคริเนอร์ คือ ตำรวจประจำท้องถิ่นโดยทำงานอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจากสำนักงานตำรวจท้องถิ่นนั้น ๆ แต่มาทำงานภายใต้การดูแลของโคริเนอร์ ในกรุงลอนดอน และในเมืองใหญ่ๆจะทำงานกันเต็มเวลา แต่สำหรับในเมืองเล็ก ๆ เนื่องจากตำรวจไม่พอจึงต้องปฏิบัติงานทั้งสองหน้าที่ คือ ตำรวจปกติและเป็นพนักงานสืบสวนของโคริเนอร์ เมื่อมีเหตุที่จะต้องแจ้งโคริเนอร์เกิดขึ้นบุคคลพวกนี้เป็นพวกแรกที่จะรับเรื่อง และจะเริ่มดำเนินการทันที โดยคำแนะนำจากโคริเนอร์ผู้เป็นหัวหน้า เริ่มตั้งแต่ การเคลื่อนย้ายศพ การสอบพยานต่าง ๆ เสนอ โคริเนอร์เพื่อดำเนินการขั้นต่อไปพนักงานสืบสวนของโคริเนอร์จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ และเป็นผู้มีความประพฤติดี

²² Cumming MF., "The vision of a nurse-coroner. A protector of the living through the investigation of death", *Journal of psychosocial Nursing & Mental Health Services* 35 (5) (May 1995) : 29-33.

²³ Levine BS., Smith ML. and Froede RC., "Postmortem Forensic Toxicology", *Clinics in Laboratory Medicine* 10 (3) (September 1990) : 571 - 575.

²⁴ Ibid., p. 588-589.

²⁵ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 129.

2) นิติพยาธิแพทย์

การชันสูตรพลิกศพจะเป็นหน้าที่ของนิติพยาธิแพทย์ แต่ในบางกรณีที่ไม่มินิกนิติพยาธิแพทย์ก็อาจให้พยาธิแพทย์ทำก็ได้หรือในบางกรณีที่อยู่อาศัยไม่พอใจพยาธิแพทย์ก็อาจร้องขอให้เปลี่ยนพยาธิแพทย์ใหม่ก็ได้โดยเฉพาะถ้าเป็นการตายในโรงพยาบาล และสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการรักษาพยาธิแพทย์ของโรงพยาบาลนั้น จะไม่ทำการตรวจศพ แต่อาจย้ายไปตรวจยังห้องตรวจศพของโคโรเนอร์และตรวจโดยพยาธิแพทย์จากที่อื่น หรือพยาธิแพทย์ของที่อื่นก็อาจถูกส่งมาตรวจที่โรงพยาบาลนั้นได้เพื่อความยุติธรรม

3) พนักงานช่วยตรวจศพ

ถือว่าเป็นบุคคลผู้ช่วยของพยาธิแพทย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลและคอยช่วยเหลือในการตรวจศพ โดยจะได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

4) ผู้เชี่ยวชาญและพยานอื่น ๆ

ทำหน้าที่ให้ความเห็นแก่โคโรเนอร์ ในกรณีจำเป็นต้องอาศัยความรู้เฉพาะตัวในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น นักพิษวิทยา เป็นต้น

ประเทศอื่นที่ใช้ระบบโคโรเนอร์

ระบบโคโรเนอร์ในสหรัฐอเมริกา

แต่เดิมสหรัฐอเมริกาเป็นอาณานิคมของอังกฤษจึงได้รับระบบโคโรเนอร์มาใช้ในสหรัฐอเมริกาด้วย โดยได้แปลงระบบโคโรเนอร์ของอังกฤษ ไปใช้ในรัฐต่าง ๆ โดยโคโรเนอร์จะมาจากการเลือกตั้ง (ต่างกับอังกฤษ ซึ่งจะมาจากการแต่งตั้ง) และส่วนใหญ่แล้วจะไม่ได้กำหนด คุณสมบัติไว้ อย่างในอังกฤษ²⁶ ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกาใช้ระบบโคโรเนอร์อยู่ใน 29 รัฐ ไม่ว่าจะมียุทธวิธีทั้งรัฐหรือบางพื้นที่ของรัฐ²⁷ ซึ่งใน 26 รัฐ โคโรเนอร์จะมาจากการเลือกตั้ง มีเพียง 2 รัฐเท่านั้น ที่โคโรเนอร์จะมาจากการแต่งตั้ง การเลือกตั้งโคโรเนอร์จะมีการเลือกตั้งทุก 4 ปี วาระของโคโรเนอร์มีวาระละ 2-4 ปี²⁸

²⁶ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม (เล่ม 6 ปีที่ 41 พฤศจิกายน- ธันวาคม 2537) : 57.

²⁷ Hanzlick R., "Coroner training needs. A numeric and geographic analysis", JAMA 276(2) (December 1996) : 1775-1778.

²⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ.", ตุลาคม (เล่ม 6 ปีที่ 41 พฤศจิกายน- ธันวาคม 2537) : 57.

นิติเวชหรือมีคุณสมบัติหรือมีความชำนาญพิเศษทางนิติเวชจึงไม่อาจแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่เหมือนดังเช่น นิติพยาธิแพทย์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยตรง

ภายในพื้นที่ของเขตเมืองที่เจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ต้องรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ต้องทำการสอบสวนพฤติการณ์แวดล้อมที่เกี่ยวกับการตายโดยผิดธรรมชาติทั้งหมดและวินิจฉัยถึงสาเหตุและลักษณะของการตาย ซึ่งในอดีตกฎหมายกำหนดให้โคโรเนอร์ต้องทำการสอบสวนสาเหตุการตายทั้งหมด เว้นแต่การตายอันเนื่องจากสาเหตุทางธรรมชาติซึ่งไม่มีลักษณะทางกฎหมายที่จะต้องทำการสอบสวน และเจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ยังมีอำนาจที่จะทำการจับกุม ให้ประกันตัวนักโทษและนั่งร่วมฟังการพิจารณากับศาล (Magistrate) ในเขตอำนาจของตน

ตามข้อเสนอของสมาคมโคโรเนอร์สากล สิ่งสำคัญที่จะทำให้ระบบการสอบสวนการตายทางนิติเวชเป็นระบบที่ดี ก็คือ³²

- 1) การเข้าใจความยุ่งยากสลับซับซ้อนของการสอบสวนสาเหตุการตาย
- 2) ต้องมีเจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ที่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ
- 3) ต้องมีการบริหาร บุคลากรและโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ และ
- 4) มีการว่าจ้างนิติพยาธิแพทย์มาเป็นผู้ช่วยอัยการทางด้านการชันสูตรพลิกศพ

ปัญหาที่สำคัญอยู่ที่ว่าเจ้าหน้าที่โคโรเนอร์มักไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมอย่างผู้มีวิชาชีพหรือเป็นผู้มีความสามารถมาก่อน และมักจะไม่ได้มีการว่าจ้างนิติพยาธิแพทย์เพื่อมาทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ

ในอดีตนั้น เจ้าหน้าที่จะทำการสอบสวน แต่ตราบไคท์ยังไม่ได้ทำการสอบสวนในระหว่างการสอบสวน โคโรเนอร์อาจจะร้องขอหรือไม่ร้องขอให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยพยาธิแพทย์หรือไม่ก็ได้โคโรเนอร์ยังคงถือสิทธิที่จะชี้ขาดไปในทางตรงกันข้ามกับการชันสูตรพลิกศพก็ได้

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะให้มีการศึกษาในหลักสูตรการฝึกอบรมแก่โคโรเนอร์ ซึ่งจากการสำรวจ พบว่ามีอยู่จำนวน 7 รัฐ ได้แก่ Georgia , Illinois , Kentucky , Mississippi , Montana , Pennsylvania , Wyoming ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการอบรม และเป็นไปได้ว่าจะจัดให้มีการอบรมแก่บรรดาเจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ ที่เพิ่งได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งใหม่ในแต่ละปี³³

ปัญหาของระบบโคโรเนอร์ในสหรัฐอเมริกา :

หน่วยงานของโคโรเนอร์ เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มีปัญหามาก โดยหน่วยงานแห่งนี้จะเกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่มีอำนาจที่สุดในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ นักกฎหมาย แพทย์ และนักการเมือง

³² Ibid., p.520-521.

³³ Hanzlick R., "Coroner Training needs.A numeric and geographic analysis", JAMA : 1775-1778.

แต่กลับพบว่าหน่วยงานแห่งนี้จะไม่มีอำนาจฟ้องคดีและลงโทษผู้กระทำผิดแต่อย่างใด³⁴ ย้อนหลังไปเมื่อปี 1680 พบว่าปัญหาหรือข้อเสียของระบบนี้ คือ การมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาครอบงำหรือแทรกแซงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะโคโรเนอร์มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน (by popular vote) การดำรงตำแหน่งของโคโรเนอร์ไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สภาวะการณ์บางอย่างอาจมีการเปลี่ยนแปลงหากผู้ที่ดำรงตำแหน่งโคโรเนอร์ คนเดิมไม่ได้รับการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่นี้ต่อไป จึงทำให้มีการแทรกแซงได้ง่าย³⁵ ซึ่งโคโรเนอร์ในการเมืองระดับท้องถิ่น (อำเภอ) มักจะมีอำนาจทางการเมืองเหนือกว่านายอำเภอเสียอีก³⁶

ในแคลิฟอร์เนียจะเป็นตัวอย่างสำหรับปัญหาข้อนี้ได้ดี คือ ในบางเมืองมีนายอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่โคโรเนอร์ ในปี 1991 สำนักงานโคโรเนอร์แห่งลอสแอนเจลิสมีพยาบาลเป็นหัวหน้าสำนักงาน ซึ่งแม้จะมีความรู้พื้นฐานทางด้านการแพทย์พื้นฐานอยู่บ้างแต่ก็ขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องของการสอบสวนหาสาเหตุการตาย โอกาสที่จะถูกแทรกแซงและครอบงำการทำงาน จึงมีโอกาสเป็นไปได้สูง หน้าที่สำคัญตามกฎหมายก็อยู่ที่การปฏิบัติตามกฎหมายและการดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การทราบถึงสาเหตุการตาย ระบบโคโรเนอร์ยังคงมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาครอบงำอยู่เมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น การดำรงตำแหน่งก็อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง และอาจมีปัญหาเกิดขึ้นหากผู้ที่ดำรงตำแหน่งโคโรเนอร์คนเดิมแพ้การเลือกตั้ง³⁷ จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบเป็นอย่างมาก

ระบบโคโรเนอร์ในฮ่องกง³⁸

เนื่องจากเดิมฮ่องกงอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของประเทศอังกฤษ การขึ้นสู่อำนาจพลเรือนจึงใช้ระบบโคโรเนอร์ด้วย โดยได้มีการตั้งสำนักงานโคโรเนอร์ขึ้นในปี ค.ศ. 1841 แต่ได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1888 โดยโอนอำนาจไปให้ฝ่ายปกครอง แต่ก็ได้มีการตั้งสำนักงานโคโรเนอร์ขึ้นใหม่อีกในปี ค.ศ. 1950 และค.ศ. 1950-1967 หัวหน้าฝ่ายปกครองที่สำนักงานการปกครองกลางซึ่งอยู่ทาง

³⁴ Johnson and Julie Ann (1992) Speaking for the dead : Forensic Scientists and American justice in the twentieth century (United States, crime detection, medicine, legal history) [CD-ROM]. DIALOG (R) File. VOLUME 53/07-A of DISSERTATION ABSTRACTS INTERNATIONAL. PAGE 2516.

³⁵ Kurosu M., Nihira M., Watanabe T. and Noguchi TT., "Death investigation system in the United States. (Japanese)", Nippon Hoigaku Zasshi - Japanese Journal of Legal Medicine. 45(4) (August 1991) : 351 - 359.

³⁶ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law : 521.

³⁷ Ibid.

³⁸ Paul Dickens, "Forensic Medicine in Hong Kong", The American Journal of Forensic Medicine and Pathology 11(3) (1990) : 265.

ได้ของเกาหลี เป็นฝ่ายซึ่งทำหน้าที่ชั้นสูงโดยดำเนินการในลักษณะของการทำ Part Time โดยทำหน้าที่ทั้งด้านปกครองและทางด้านการชั้นสูงพลศึกษาด้วย

ในปี ค.ศ. 1967 ได้มีการตรากฎหมายในเรื่องการชั้นสูงพลศึกษาขึ้น และในปี ค.ศ. 1971 และ 1980 ได้มีการแก้ไขโดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานปกครองให้ทำหน้าที่ชั้นสูงพลศึกษาและเปิดกว้างในเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน

หน้าที่ของโคโรเนอริในฮ่องกงจะทำหน้าที่ในการสืบสวนการตาย รวมทั้งการพิสูจน์ว่ามีการทำร้ายร่างกายหรือไม่ และสืบหาถึงสาเหตุการตายดังกล่าวรวมถึงให้คำวินิจฉัยว่าสาเหตุการตายดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องใด นอกจากนี้โคโรเนอริ ยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกได้แก่การแบ่งประเภทการตาย การฝังหรือเผา และการควบคุมการส่งศพออกนอกประเทศ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้อนุญาตให้นำอวัยวะจากผู้ตายไปทำการปลูกถ่ายด้วย

สำหรับรายงานการตายของโคโรเนอริ กฎหมายกำหนดให้จัดทำในเรื่องที่เกี่ยวกับการตายอย่างฉับพลัน อุบัติเหตุ และการตายแบบฉุกเฉิน การตายอย่างมีข้อสงสัย ศพที่ถูกนำเข้ามาในประเทศ การตายในระหว่างควบคุมตัวของเจ้าพนักงาน การตายจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งกรณีเหล่านี้จะคล้ายกับในอังกฤษ โดยจะต้องทำอย่างระมัดระวัง แต่ถ้าการตายเกิดในระหว่างถูกคุมขังไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากการถูกทำร้ายหรือไม่ก็ตาม จะต้องส่งเรื่องให้อัยการทำการสอบสวนอีกชั้นหนึ่ง

ในปี ค.ศ. 1988 มีการตาย 6,150 ราย โคโรเนอริได้ทำการชั้นสูงพลศึกษา 4,616 ราย และมีการสืบสวน 353 จำนวน วินิจฉัยว่าถูกทำร้าย 56 จำนวน และ 1,534 จำนวน ที่สืบสวนถูกระงับไป การระงับการชั้นสูงพลศึกษาเป็นเรื่องพิเศษในฮ่องกง ซึ่งต้องมีคำอธิบายโดยพยาธิแพทย์จะเป็นผู้ให้ถ้อยคำแก่พนักงานสอบสวนโดยวินิจฉัยจากการตรวจสภาพศพและลักษณะการตาย และถ้าสรุปว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติการสืบสวนจะถูกระงับไป

ปัญหาการชั้นสูงพลศึกษาในฮ่องกงจะมีปัญหาในลักษณะที่คล้ายกับในอังกฤษและแคนาดา คือ การสอบสวนจะทำโดยตำรวจ ซึ่งโคโรเนอริจะไม่สามารถควบคุมการสอบสวนได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการสอบสวน อีกทั้งระบบการสอบสวนไม่มีกระบวนการที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนในอังกฤษที่มีหน่วยงานที่จะทำการชั้นสูงพลศึกษาตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ

ปัจจุบันสำนักงานโคโรเนอริในฮ่องกง สังกัดอยู่ในกระทรวงสาธารณสุข โดยมีแพทย์นิติเวชจำนวน 3 คน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ซึ่งปฏิบัติงานเต็มเวลา (Full-time) และยังทำหน้าที่สอนนักศึกษาแพทย์ในมหาวิทยาลัยอีกด้วย

ระบบโคโรเนอริในประเทศศรีลังกา

ประเทศศรีลังกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่เคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ และก็เคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของโปรตุเกสและฮอลแลนด์ด้วย แต่ระบบกฎหมายและการศาลส่วนใหญ่จะ

ได้รับอิทธิพลจากอังกฤษและฮอลแลนด์ ศรีลังกามีพื้นที่เป็นเกาะโดยแบ่งเป็น 9 จังหวัด ประชากรมีจำนวนประมาณ 15 ล้านคน และมีกรุงโคลัมโบเป็นเมืองหลวง ถึงแม้ศรีลังกาจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาแต่ก็ได้จัดระบบบริการด้านนิติเวชให้ครอบคลุมพื้นที่ของประเทศได้อย่างเหมาะสม³⁹

การชันสูตรพลิกศพในศรีลังกาในกรณีการตายอย่างปัจจุบันทันด่วนและตายเนื่องจากการบาดเจ็บต่างๆ จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย ผู้ที่จะรับผิดชอบในด้านนี้ เรียกว่า "พนักงานสอบสวนการตาย" (Inquirers into Deaths) มีฐานะคล้ายโคโรเนอร์ (Coroner) ของอังกฤษ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้แต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับผิดชอบตามเขตพื้นที่ทั่วประเทศในเมืองสำคัญๆ พนักงานสอบสวนการตายจะมีความรู้ด้านกฎหมายสำหรับในพื้นที่ชนบทนอกเมืองออกไป พนักงานสอบสวนการตายจะจบการศึกษาแค่ภาคบังคับเท่านั้น⁴⁰

ในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนการตาย ผู้พิพากษาจากศาลแขวง (Magistrate) สามารถเข้ามาควบคุมในขั้นตอนใดก็ได้แล้วแต่ดุลพินิจ และการดำเนินการทุกอย่าง พนักงานสอบสวนการตายจะต้องยื่นเสนอต่อศาลแขวงในท้องที่ที่เกี่ยวข้องด้วย⁴¹

กรณีการตายจากการถูกทำร้าย (Homicide) ในเขตนอกเมืองออกไป เจ้าหน้าที่ตำรวจจะขอให้ผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) ทำการไต่สวนการตาย แต่สำหรับในเมืองสำคัญนั้นมักกฎหมายเป็นพนักงานสอบสวนการตายอยู่แล้ว ผู้พิพากษาก็ไม่ต้องไต่สวน ในการไต่สวนการตายของผู้พิพากษานั้นจะทำในระยะใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร⁴²

จำนวนการสอบสวนทั้งหมดของพนักงานสอบสวนการตายต้องยื่นต่อศาล และให้ความเห็นสรุปการตายนั้นว่าเป็นอุบัติเหตุ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำร้าย หรือตายโดยธรรมชาติ ถ้าพนักงานสอบสวนการตายไม่อาจหาข้อสรุปได้ จำนวนคดีนั้นจะชะลอการสรุปไว้ก่อน และถูกส่งให้พนักงานตำรวจทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป⁴³

พนักงานสอบสวนการตายจะได้รับแต่งตั้งเป็น "คณะผู้สอบสวน" ซึ่งมีหน้าที่ในการให้คำชี้ขาดในเรื่องสาเหตุการตายและไม่มีลูกขุนในการสอบสวนนี้ คำชี้ขาดนี้อาจถูกเปลี่ยนแปลงได้หากเป็นกรณีการตายที่มีสาเหตุจากอุบัติเหตุ อัศวินบาตกรรม ฆาตกรรม การตายโดยธรรมชาติ

³⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่น่าสนใจ', วารสารคลินิก (ปีที่ 10 ครั้งที่ 11 พฤศจิกายน 2537) : หน้า 782.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 785.

⁴¹ M.S.L. Salgado, 'Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka', The American Journal of Forensic Medicine and Pathology 7(2) (1986) : 137-138.

⁴² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่น่าสนใจ', วารสารคลินิก : 785.

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

ถ้าพนักงานสอบสวนการตายร้องขอให้แพทย์ที่ขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา เป็นผู้ทำการผ่าศพและทำรายงานถึงสาเหตุการตายก็ได้⁴⁴

ในศรีลังกา นอกเหนือจากแพทย์ผู้ได้รับการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติอย่างแพทย์ทางตะวันตกแล้วก็ยังมีระบบการแพทย์แผนโบราณที่เรียกว่า 'อายุรเวท' (Ayurveda) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่สืบต่อกันมานานมากกว่า 3,000 ปี แพทย์อายุรเวทบางคนได้รับการฝึกอบรมจากสถาบันซึ่งมอบปริญญาบัตรให้แก่ผู้เรียน แต่อีกหลายคนก็เพียงได้รับการฝึกอบรมตามประเพณีที่ถือปฏิบัติมา แต่ไม่มีแพทย์อายุรเวทคนใดถูกเรียกตัวให้ทำงานด้านกฎหมายทางการแพทย์หรืองานนิติเวชแต่อย่างใดเลย⁴⁵

นอกจากงานบริการด้านการชันสูตรพลิกศพแล้ว ยังมีงานบริการอีกด้านหนึ่งในศรีลังกาซึ่งก็นับว่ามีความสำคัญ นั่นก็คืองานบริการด้านนิติเวชคลินิก

สำหรับงานบริการด้านนิติเวชคลินิกในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของศรีลังกา จะมีป้อมตำรวจมาประจำอยู่เพื่อรับแจ้ง กรณีผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกทำร้าย อุบัติเหตุทางรถยนต์ สารพิษอื่น เข้ามารักษาตัวในโรงพยาบาล โดยแพทย์จะเขียนชื่อรับรองในใบหลักฐานทางแพทย์ (Clinical note)⁴⁶ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการแจ้งจากญาติผู้ป่วยอีกทีภายหลังการสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะออกแบบฟอร์มที่เรียกว่า 'แบบการตรวจทางนิติเวชวิทยา' (Medico-legal Examination Form) ให้แก่คนไข้ แบบฟอร์มนี้จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อแพทย์ของสำนักงานแพทย์ใหญ่ ฝ่ายนิติเวชหรือแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชประจำอำเภอได้ทำการตรวจแล้ว และทำสำเนาฉบับส่งคืนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ แบบฟอร์มที่สมบูรณ์จะให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะของการบาดเจ็บชนิดอาวุธที่ใช้ ประเภทของการบาดเจ็บ โดยทั่วไปข้อมูลเหล่านี้เพียงพอสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจรวบรวมข้อมูลลงในสำนวนการสอบสวนหรือเสนอต่อศาล หากตำรวจต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็อาจขอคำชี้แจงจากแพทย์ได้ เมื่อได้มีการรวบรวมข้อมูลลงในสำนวนแล้ว ศาลจะเรียกให้แพทย์ยื่นรายงานรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาการบาดเจ็บในแบบพิมพ์ที่เรียกว่า "Medico - Legal Report Form" ซึ่งโดยปกติรายงานที่เป็นหนังสือก็เพียงพอต่อการพิจารณาคดีแล้ว แต่หากจำเป็นศาลอัยการ หรือจำเลย ก็อาจมีหมายเรียกให้แพทย์มาเบิกความด้วยวาจาอีกก็ได้⁴⁷

⁴⁴ M.S.L. Salgado, "Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka", *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* : 138.

⁴⁵ Ibid., p138.

⁴⁶ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่น่าสนใจ', *วารสารคลินิก* : 785.

⁴⁷ M.S.L. Salgado, "Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka", *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* : 140.

วิธีการเดียวกันนี้ยังใช้กับกรณีของการขับรถโดยเสพรามีนเมาด้วย อย่างไรก็ตามในกรณีคดีอาชญากรรมสำคัญ ๆ เช่น การข่มขืนหรือฆาตกรรม โดยศาล (Magistrate) ยังไม่ได้ยุติกระบวนการพิจารณา การเรียกตัวผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการเสียก่อน⁴⁸

สำหรับแพทย์ของเอกชนนั้น พบว่าไม่อาจดำเนินการในส่วนนี้ได้ เว้นแต่การทำใบรับรองแพทย์กรณีคู่ความเจ็บป่วยมาศาลไม่ได้ ซึ่งหากการทำเช่นนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเสี่ยงเกินไป ก็อาจจะให้แพทย์ของรัฐเป็นผู้ออกให้โดยศาลเป็นผู้สั่ง⁴⁹

ระบบโคโรเนอริในประเทศสิงคโปร์

เจ้าหน้าที่โคโรเนอริในประเทศสิงคโปร์จะเป็นนักกฎหมาย ซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) และศาลโคโรเนอริก็ให้ศาลแขวง (Magistrate's Court) นั้นทำหน้าที่ด้วย⁵⁰

เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการตายโดยถูกฆาตกรรม อุบัติเหตุ การเสียชีวิตในทันที และในกรณีที่ไม่ทราบสาเหตุของการเสียชีวิต ต้องแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรายงานให้โคโรเนอริทราบเพื่อทำการสอบสวนต่อไป⁵¹

ในคดีฆาตกรรมโคโรเนอริจะร่วมกับพยาธิแพทย์ไปดูสถานที่เกิดเหตุ โคโรเนอริเป็นผู้สั่งให้พยาธิแพทย์ของรัฐเป็นผู้ผ่าศพเพื่อหาสาเหตุการตาย พยาธิแพทย์มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานและข้อมูลจากสถานที่พบศพ จากการผ่าศพตรวจและการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งหมด แล้วเสนอความเห็นต่อโคโรเนอริ กรณีที่การตายเกิดจากการกระทำของบุคคลเมื่อโคโรเนอริไต่สวนแล้วโคโรเนอริจะต้องสั่งให้มีการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ต้องรับผิดต่อการนั้นต่อศาลอีกด้วย⁵²

นอกจากนี้ระบบโคโรเนอริยังมีในประเทศอื่น ๆ อีก เช่น⁵³

- แคนาดา โดยโคโรเนอริต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาแพทยศาสตร (M.D.) ผู้แต่งตั้งโคโรเนอริ คือ อัยการจังหวัด ในการผ่าศพโคโรเนอริจะให้พยาธิแพทย์เป็นผู้ทำการผ่าศพชันสูตรด้วย

⁴⁸ Ibid., p.140.

⁴⁹ Ibid., p.138.

⁵⁰ วิชुरย์ อึ้งประพันธ์, 'การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ', ดุลพาน : 58.

⁵¹ Chao TC., "Certification of death", Singapore Medical Journal 31(2) (April 1990) : 162.

⁵² วิชुरย์ อึ้งประพันธ์, 'การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ', ดุลพาน : 58.

⁵³ เรื่องเดียวกัน.

- อินเดีย มีระบบโคโรเนอร์เฉพาะในเมืองใหญ่เท่านั้น เช่น กัลกัตตา บอมเบย์ และ มัทราส เป็นต้น
- ออสเตรเลีย , นิวซีแลนด์
- อิสราเอล เป็นต้น

3.1.1.2 ระบบผู้พิพากษาของยุโรป

ระบบนี้การตัดสินใจที่จะให้มีการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ในชั้นสุดท้าย จะต้องให้ผู้พิพากษา (ศาลยุติธรรม) เป็นผู้ตัดสินใจ โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้สั่งให้มีการไตสวนและผ่าศพตรวจ⁵⁴

ประเทศที่ใช้ระบบผู้พิพากษาในยุโรป ได้แก่

ประเทศเยอรมัน

ในประเทศเยอรมันเมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ตายโดยไม่ทราบชื่อหรือตายโดยมีเหตุสงสัยเกิดขึ้น ถ้าแพทย์มีความสงสัยต้องรายงานไปยังนายทะเบียนคนตายแห่งท้องที่ ซึ่งจะต้องแจ้งเรื่องให้ตำรวจทราบด้วย ภายหลังจากที่ตำรวจทราบเรื่องแล้วจะต้องส่งรายงานไปยังสำนักงานอัยการ (Prosecutor's office or staatsanwalt) เพื่อที่จะให้ความเห็นว่าสมควรจะให้มีการผ่าศพหรือไม่ ถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรก็จะส่งคำร้องไปยังผู้พิพากษาเพื่อจัดให้มีการไตสวน การตายขึ้น ในบางครั้งพนักงานอัยการอาจจะไม่ส่งรายงานไปยังศาลก็ได้ แต่ความรับผิดชอบเรื่องการตายทั้งหมดนั้นจะต้องตกอยู่กับพนักงานอัยการคนเดียว ผู้พิพากษาจะเป็นผู้สั่งว่าสมควรจะให้มีการผ่าศพหรือไม่ ถ้าผู้พิพากษามีคำสั่งไม่เห็นสมควรพนักงานอัยการสามารถอุทธรณ์ได้ ซึ่งในการพิจารณาอุทธรณ์นี้ต้องมีผู้พิพากษา 3 ท่าน นั่งร่วมพิจารณาและขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นที่ยุติ⁵⁵

สำหรับแพทย์ไม่มีสิทธิสั่งให้ผ่าศพตรวจ แพทย์มีหน้าที่เพียงรับคำสั่งให้ทำการผ่าศพตรวจเท่านั้น⁵⁶

ในกรณีจำเป็นต้องผ่าศพ คณะผู้ผ่าศพจะต้องประกอบด้วย แพทย์ 2 คน ซึ่งจะทำการผ่าศพต่อหน้าผู้พิพากษา (gerich fliche seletion) แพทย์คนหนึ่งต้องเป็นแพทย์ที่ศาลตั้งหรือแพทย์ศาล (gerichtsarzt) ส่วนแพทย์อีกคนหนึ่งจะเป็นใครก็ได้ แต่แพทย์ที่รักษาผู้ตายในระยะสุดท้ายจะเข้าร่วมการผ่าศพไม่ได้⁵⁷

⁵⁴ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, 'การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา', หน้า 150-151.

⁵⁵ เรื่องเดียว, หน้า 151.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

⁵⁷ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ', ตุลาคม : 59.

ในทางปฏิบัติศาลจะตั้งแพทย์ของสถาบันนิติเวชของมหาวิทยาลัยให้ทำหน้าที่เป็นแพทย์ศาล ซึ่งในระหว่างผ่าศพแพทย์ต้องทำรายงานตามแบบที่กฎหมายกำหนดว่าได้ตรวจสอบใดพบอะไร และในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ศาลจะมาพิมพ์รายงานตามคำบอกของแพทย์ขณะผ่าศพ เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้นแพทย์จะให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ตายและความเห็นอื่นเท่าที่จะบอกได้ แล้วลงชื่อในรายงานเพื่อให้ผู้พิพากษานำเอาไปใช้ประกอบการพิจารณาในศาลต่อไป⁵⁸

ในการชันสูตรพลิกศพนั้นจะต้องมีผู้พิพากษา 1 คน และเสมียนศาลอีก 1 คน ทั้งคนละรวมมี 4 คน โดยมีผู้พิพากษาเป็นประธาน

ศาลอาจจะจัดการพิจารณาได้ส่วน (inquest) ด้วยตัวศาลเองโดยไม่ต้องอาศัยความเห็นหรือความช่วยเหลือของพยาธิแพทย์หรือของแพทย์เลยก็ได้ ผู้พิพากษาสสามารถดูศพด้วยตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยแพทย์และสามารถลงความเห็นด้วยตัวเองก็ได้⁵⁹

โดยผลการตรวจชันสูตรศพที่ออกมาจะเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่นั้น เป็นดุลยพินิจของแพทย์ซึ่งนอกจากจะต้องรายงานให้ศาลสั่งให้ผ่าศพตรวจแล้ว ยังจะต้องรายงานไปยังหน่วยงานอื่นอีกซึ่งก็มีอำนาจสั่งให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ด้วยเป็นกรณีพิเศษ คือ

- 1) สำนักงานประกันอุบัติเหตุ ในกรณีที่มีการตายเนื่องจากการทำงาน และเป็นโรคตายจากการทำงาน
- 2) สำนักงานสาธารณสุข (Amtsarzt) เมื่อมีการตายเกิดจากโรคติดต่ออย่างร้ายแรง
- 3) เจ้าหน้าที่สุขภาพของเขต เมื่อมีการเผาศพจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของเขตก่อน และถ้าสงสัยว่าจะเป็นการตายผิดธรรมชาติก็สามารถสั่งให้มีการผ่าศพตรวจได้

นอกจากนี้ในบางเมือง เช่น เมือง Hamburg มีกฎหมายให้สิทธิแก่เจ้าหน้าที่เทศบาลเมือง (Municipal authorities) ที่จะสั่งให้ทำการผ่าศพตรวจได้ เมื่อเห็นว่าผู้ตายมิได้อยู่ในความดูแลของแพทย์และไม่มีใบมรณบัตรหรือตายจากอุบัติเหตุ ฆ่าตัวตาย ตายในระหว่างการถูกควบคุมตัวโดยเจ้าพนักงานหรือตายในขณะที่ในการรักษา แต่ผู้ที่จะทำการตรวจศพได้ต้องเป็นพยาธิแพทย์หรือนิติพยาธิแพทย์⁶⁰

ประเทศอิตาลี

สำหรับในประเทศอิตาลีนั้นในอดีตผู้รับผิดชอบในการสอบสวนการตายนั้นจะเป็นผู้พิพากษา (Judge of Magistratura) ซึ่งมีอำนาจสั่งให้มีการผ่าศพด้วย แต่ปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่ ประกาศใช้เมื่อ ค.ศ.1989 โดยเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบในการสอบสวนการตายมาเป็นพนักงานอัยการประจำศาลที่พิจารณาความผิดที่มีโทษสูง

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁹ วิสูตร พงศ์ศิริพูนทรัพย์, 'การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา', หน้า 153.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154-155.

(Tribunale Prosecutor) และกฎหมายใหม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ แต่งตั้งแพทย์ของตนเข้าไปร่วมดูการผ่าศพได้ด้วย⁶¹

การชันสูตรพลิกศพในอิตาลี มีอยู่ 2 ระบบที่แตกต่างกัน คือ

- การชันสูตรพลิกศพที่เกี่ยวข้องกับคดีความ จะทำโดยแพทย์ที่ถูกคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อพิเศษภายหลังจากได้ผ่านการทดสอบความสามารถในลักษณะคดีต่อคดีของแพทย์เหล่านั้น แล้วโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมให้ โดยอัยการ จำเลย และญาติของผู้ตายแต่ละฝ่ายอาจตั้งนิติพยาธิแพทย์ (Forensic Pathologist) ในฐานะเป็นที่ปรึกษาเพื่อจะเป็นตัวแทนในการชันสูตรพลิกศพและช่วยอภิปรายในคดี ซึ่งพยาธิแพทย์เหล่านี้จะเบิกความต่อศาลในฐานะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ⁶²

เมื่อมีการตายที่มีเหตุอันควรสงสัยได้รับการสอบสวนหาสาเหตุ และไม่มีผู้ใดตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด อัยการผู้ฟ้องคดีมีอิสระที่จะตัดสินใจว่าจะให้มีการผ่าศพเพื่อชันสูตรหรือไม่ หากเห็นควรพนักงานอัยการจะเลือกแต่งตั้งแพทย์ให้เข้ามาทำการผ่าศพและทำรายงานการผ่าศพนั้น โดยพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาเลือกแต่งตั้งจากรายชื่อแพทย์ที่มีอยู่⁶³

ในกรณีที่การตายนั้นมีผู้ต้องสงสัยว่าน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบในการตายนั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 360 กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถแต่งตั้งแพทย์ได้ 1 คน เพื่อเป็นที่ปรึกษาในคดีดังกล่าว และเมื่อพนักงานอัยการแต่งตั้งแพทย์เพื่อทำการผ่าศพแล้ว ต้องแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะผ่าศพนั้น ให้ญาติผู้ตายและผู้ถูกสอบสวนกรณีต้องสงสัยให้ทราบและทั้งสองฝ่ายอาจแต่งตั้งแพทย์เป็นที่ปรึกษาของตนเข้าไปดูศพ แต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะรับรู้ถึงผลการชันสูตรพลิกศพ และที่ปรึกษาแพทย์แต่ละฝ่ายนั้นก็รวบรวมเป็นรายงานส่งให้แก่ฝ่ายที่แต่งตั้งตนขึ้นมาให้ทราบ สำหรับรายงานการสอบสวนทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รวบรวมโดยแพทย์ที่ปรึกษาของอัยการนั้น สามารถนำเสนอต่อศาลและใช้ในระหว่างการพิจารณาคดีได้ กรณีนี้ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ได้เข้าร่วมดูการผ่าศพเพื่อชันสูตรดังกล่าว เพราะไม่ได้รับหนังสือบอกกล่าว ผลก็คือรายงานผลการผ่าศพนั้นไม่อาจใช้อ้างต่อศาลได้⁶⁴

⁶¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 60.

⁶² Andrea Gianalli Castiglione, "Forensic Autopsies in Italy", *Journal of Forensic Sciences* 38 (3) (1993) : 622.

⁶³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 60.

⁶⁴ Andrea Gianalli Castiglione, "Forensic Autopsies in Italy", *Journal of Forensic Sciences* : 624.

ในบางกรณีถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เชื่อใจแพทย์ที่พนักงานอัยการแต่งตั้ง ก็อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ชำนาญเป็นผู้ทำการผ่าศพโดยมีแพทย์ของพนักงานอัยการและของคู่กรณีรวมอยู่ด้วยก็ได้⁶⁵

- การชันสูตรพลิกศพที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีความ พนักงานอัยการก็ไม่จำเป็นต้องร้องขอให้มีการผ่าศพชันสูตรแต่อย่างใด ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในกฎหมายพิเศษที่ได้วางข้อกำหนดเอาไว้ว่า “ในกรณีที่มีการตายเกิดขึ้นทุกกรณี ใบมรณบัตรจะต้องได้รับการลงนามโดยแพทย์ผู้มีใบอนุญาต ไม่ว่าจะเป็แพทย์ที่ทำการรักษาอยู่หรือแพทย์จากสถาบันสุขภาพแห่งชาติ ภายหลังจากได้มีการตรวจสภาพศพนั้นแล้ว”

ในปัจจุบัน สำนักงานสาขาของสถาบันสุขภาพแห่งชาติประจำท้องถิ่นจะทำข้อตกลงกับสถาบันนิติเวชของมหาวิทยาลัยเพื่อรับหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพเท่าที่จำเป็น ซึ่งมักจะเป็นแพทย์ที่ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยาแต่อย่างใด⁶⁶

ประเทศกรีซ

ในปัจจุบันประเทศกรีซได้มีการจัดตั้งสำนักงานนิติเวชขึ้นโดยอยู่ในสังกัดของกระทรวงยุติธรรมซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเอเธนส์และเมืองปีเรอูส แพทย์นิติเวชให้บริการทั้งการผ่าศพเพื่อชันสูตรพลิกศพและการตรวจบาดแผลผู้ป่วย ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสั่งให้แพทย์ผ่าศพเพื่อชันสูตรได้⁶⁷

3.1.2 ระบบแพทย์สอบสวน

ระบบแพทย์สอบสวน หมายถึง ระบบที่แพทย์มีอำนาจเต็มในการชันสูตรพลิกศพ โดยมีอำนาจตั้งแต่การดูศพและการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเกี่ยวกับการตายนั้น ตลอดจนการสอบสวนพยานบุคคลและรวมถึงอำนาจในการผ่าศพตรวจด้วยตนเองด้วย แพทย์ที่ทำหน้าที่นี้จะมีตำแหน่งที่เรียกว่า ‘แพทย์สอบสวน’ (Medical Examiner) ระบบนี้ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแห่งแรก⁶⁸

3.1.2.1 ระบบแพทย์สอบสวนของสหรัฐอเมริกา

ระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบที่มีวิวัฒนาการมาจากระบบโคโรเนอร์ ซึ่งมลรัฐแมสซาชูเซต เป็นรัฐแรกที่นำระบบแพทย์สอบสวนมาใช้ เมื่อในปี ค.ศ.1877 ในเริ่มแรกนั้นแพทย์สอบสวนมีอำนาจที่จะดำเนินการสอบสวนการตายเฉพาะกรณีการตายอย่างรุนแรง

⁶⁵ วิจารณ์ อั้งประพันธ์, ‘การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ’, ตุลพาท : 60.

⁶⁶ Andrea Gianalli Castiglione , ‘Forensic Autopsies in Italy’ , Journal of Forensic Sciences : 625.

⁶⁷ วิจารณ์ อั้งประพันธ์, ‘การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ’, ตุลพาท : 61.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

(Violent Deaths) เท่านั้น ซึ่งในขณะนั้นการดำเนินการของพวกเขาที่ยังไม่มีอำนาจที่จะออกคำสั่งหรือทำการชันสูตรพลิกศพเองได้ เนื่องจากอำนาจนี้ยังคงอยู่กับอัยการประจำเขตนั่นเอง⁶⁹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 นครนิวยอร์กได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนการปฏิบัติงานของโคริเนอร์ขึ้น ซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาในทางสื่อมวลชนว่า สำนักงานโคริเนอร์มีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาครอบงำ⁷⁰ มีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่โคริเนอร์ มีการทุจริตพัวพันกับตัวแทนบริษัทประกันชีวิตนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม โดยบุคคลเหล่านี้�าจชี้้นำโคริเนอร์ให้คล้อยตามความต้องการของพวกเขาได้⁷¹ จึงทำให้การทำงานของโคริเนอร์เป็นที่น่าแคลงใจ คณะสอบสวนจึงได้เสนอให้มีการยุบเลิกระบบนี้เสีย และได้เริ่มใช้ระบบแพทย์สอบสวนขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1918 โดยให้แพทย์สอบสวนมีอำนาจผ่าศพตรวจ หรือสั่งให้มีการผ่าศพตรวจได้ด้วย⁷²

ส่วนใหญ่แล้วแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) จะเป็นนิติพยาธิแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมมาทางนิติเวชศาสตร์โดยตรง โดยเฉพาะหัวหน้าแพทย์สอบสวนมักได้แก่ศาสตราจารย์สาขานิติเวชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ⁷³

การแต่งตั้งแพทย์สอบสวน :

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ผู้เป็นหัวหน้าแพทย์สอบสวนจะต้องมีสัญชาติอเมริกัน และเป็นพยาธิแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนโดยถูกต้องและมีประสบการณ์การทำงานมาแล้ว ซึ่ง จะได้รับการคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้ขึ้นไว้⁷⁴ และจะถูกแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือน โดยกระทรวงสาธารณสุข (Health Department)⁷⁵ หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการนิติพยาธิแพทย์ก่อน ซึ่งในปัจจุบันก็คือ การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งแพทย์สอบสวนจะทำงานโดยเป็นหน่วยงานอิสระปลอดจากอำนาจทางการเมือง ขึ้นตรงต่อนายกเทศมนตรี คณะกรรมการตำบล (County Commission) ผู้ว่าการรัฐหรือคณะกรรมการนิติเวช

⁶⁹ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law 13 (1994) : 521.

⁷⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ', ดุลพาน : 62.

⁷¹ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law : 521.

⁷² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ', ดุลพาน : 62.

⁷³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 'การชันสูตรพลิกศพในระบบต่างๆ', แพทยสภาสาร : 244.

⁷⁴ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law : 522.

⁷⁵ วิฑูรย์ พงศ์ศิริไพบูลย์, 'การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา', หน้า 134.

ของรัฐ (Board of Medico-Legal Investigations) แล้วแต่กรณี หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะรับผิดชอบในการแต่งตั้งพยาธิแพทย์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อมาเป็นแพทย์สอบสวน⁷⁶ นอกจากนี้บุคลากรอื่น เช่น นักมนุษยวิทยาทางการแพทย์และนิติทันตแพทย์ก็อาจจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่แพทย์สอบสวนอีกด้วย ถ้ามีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้⁷⁷

ในกรณีที่มีการตายที่ผิดธรรมชาติ แพทย์สอบสวนมีอำนาจสอบสวนหาสาเหตุการตายได้ ในกรณีดังต่อไปนี้⁷⁸

- 1) การก่ออาชญากรรมอย่างรุนแรงหรือการฆาตกรรม
 - 2) การฆ่าตัวตาย (อัตตวินิบาตกรรม)
 - 3) อุบัติเหตุ เช่น จากบาดแผลกระสุนปืน บาดแผลถูกของมีคม ถูกไฟฟ้าดูด ยาพิษ ตกจากที่สูง ไฟลวกน้ำร้อนลวก ถูกทับโดยวัตถุหนัก เป็นต้น
 - 4) การตายอย่างปัจจุบันทันด่วนในขณะที่มีสุขภาพแข็งแรงดี
 - 5) การตายที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจจากการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์
 - 6) การตายในเหตุการณ์ที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือผิดปกติ
 - 7) การทำแท้งที่ผิดกฎหมาย
 - 8) การตายจากโรคซึ่งอาจจะบาดติดต่อสาธารณชนได้
 - 9) การลอบวางยาพิษ หรือการตายที่เป็นผลมาจากการใช้ยา หรือการดื่มแอลกอฮอล์
 - 10) การตายในเรือนจำ คุกหรือห้องขัง หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 - 11) การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการตรวจวินิจฉัยโรค หรือการรักษาของแพทย์
 - 12) ศพที่ถูกเผา
 - 13) ศพซึ่งไม่ทราบว่าเป็นใคร
 - 14) ศพที่ถูกนำเข้าเขตนิติเวชใหม่ โดยไม่มีใบรับรองแพทย์ที่ถูกต้อง
- สำหรับนักโทษที่ตายในเรือนจำนั้น แพทย์สอบสวนมีอำนาจที่จะทำการสอบสวน รวมถึงการอนุญาตให้ญาติ ผู้แทน หรือผู้ดูแลสถานที่ได้รับการแต่งตั้งมารับศพไป นอกจากนั้นแพทย์

⁷⁶ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law : 522.

⁷⁷ Ibid., p.524.

⁷⁸ Ibid., p.522.

สอบสวนยังต้องทำรายงานการตรวจศพของนักโทษที่ตายในเรือนจำแยกต่างหากจากการตรวจศพของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย⁷⁹

กรณีที่ไม่จำเป็นต้องทำการชันสูตรพลิกศพ

- 1) การฆ่าตัวตายที่มีพยานรู้เห็น และการจมน้ำตายโดยอุบัติเหตุ และ
- 2) การได้รับยาพิษกลุ่มคาร์บอนโมโนไซด์เข้าไปโดยอุบัติเหตุ และไม่มีประเด็นที่สงสัยให้เห็นว่าเป็นการฆาตกรรม⁸⁰

แพทย์สอบสวนมีอำนาจที่จะออกคำสั่งเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

- 1) ตัดสินใจว่าจำเป็นที่จะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่
- 2) ชี้อาการถึงสาเหตุ พฤติการณ์และลักษณะการตาย (เป็นการฆาตกรรม , การฆ่าตัวตาย, อุบัติเหตุ ฯลฯ) ภายหลังจากได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว
- 3) ออกหมายเรียกพยานบุคคลหรือพยานเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับกรณีชันสูตรพลิกศพ
- 4) จัดให้พยานทำการสาบานหรือปฏิญาณตนเอง และ
- 5) จัดให้มีการไต่สวนสาธารณะ⁸¹

หน้าที่และการดำเนินงานของแพทย์สอบสวน:

ตามปกติคดีที่เข้ามาสู่หัวหน้าแพทย์สอบสวนอาจจะถูกส่งมาโดยตำรวจแพทย์ผู้รักษากองสุขภาพของเมือง (City Health Department) หรือประชาชนทุกคนซึ่งมีหน้าที่ต้องรายงานเมื่อมีการตายเกิดขึ้น และเป็นที่น่าสงสัยว่าน่าจะต้องทำการสืบหาสาเหตุการตายต่อไป

การสอบสวนสาเหตุการตาย ชั้นแรกจะต้องรายงานไปยังที่ทำงานของแพทย์สอบสวน และถ้าเขายังสงสัยหรือพบว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆาตกรรม เขาก็มีหน้าที่จะแจ้งไปยังอัยการเขตซึ่งมีหน้าที่ไต่สวนคดีอาญาชั้นแรกให้ทราบ รายงานของแพทย์สอบสวนที่ส่งไปยังอัยการเขตใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลต่อไป โดยจะสามารถใช้เป็นหลักฐานของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย และยังสามารถเรียกแพทย์สอบสวนมาให้ความเห็นเพิ่มเติมในศาลได้เมื่อมีการพิจารณาคดีในศาล แต่แพทย์สอบสวนไม่มีที่จะอำนาจจัดให้พิจารณาคดีได้

เมื่อได้มีรายงานมาถึงหัวหน้าแพทย์สอบสวนแล้ว หัวหน้าแพทย์สอบสวนหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของเขาจะทำการตรวจศพและเข้ารับหน้าที่ในการสืบค้นทันที ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการตายผิดธรรมชาติ โดยมีกฎข้อบังคับไว้ว่าแพทย์สอบสวนจะต้องไปดูที่เกิดเหตุด้วย เพราะจะทำให้

⁷⁹ Ibid., p.523.

⁸⁰ Ibid., p.528.

⁸¹ Ibid., p.523.

เขาได้รู้ถึงสภาพแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น (Investigation) เพื่อรวบรวมหลักฐานทั้งหมด และหัวหน้าแพทย์สอบสวนหรือผู้แทนจะตัดสินใจอีกทีว่าจะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ ถ้าไม่ต้องผ่าเขาก็จะออกใบมรณบัตรให้เลย หน้าที่นี้เป็นหน้าที่สำคัญเพราะการที่เขาตัดสินใจไม่ผ่าศพ อาจถูกฟ้องโดยเครือญาติของผู้ตายหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในคดีได้

ถ้ามีการผ่าศพตรวจก็จะทำที่สำนักงานของแพทย์สอบสวนและถ้าเป็นเรื่องฆาตกรรม (Homicide) การผ่าศพตรวจนั้นจะต้องมีแพทย์สอบสวนอีกคนหนึ่งดูอยู่ด้วยเพื่อเป็นพยาน ส่วนใหญ่แล้ว หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะสั่งให้มีการผ่าศพตรวจ ในกรณีต่อไปนี้⁸²

- 1) ตายจากการถูกฆ่าไม่ว่าจะพบสาเหตุการตายจากการตรวจภายนอกหรือไม่ก็ตาม
- 2) เด็กตาย เนื่องจากถูกผู้อื่นทำการทารุณกรรม
- 3) ถูกรถชนตายแล้วคนขับหลบหนี
- 4) ตายในเรือนจำหรือในห้องขัง
- 5) บอกไม่ได้ว่าตายจากอุบัติเหตุหรือตายโดยธรรมชาติ
- 6) ตายจากยาเสพติด ยาพิษ หรือรับประทานยาเกินขนาด
- 7) พิสูจน์ไม่ได้ว่าผู้ตายเป็นใคร เช่น ถูกไฟไหม้จนเกรียมหรือร่างกายเน่าเปื่อยแล้วจึงไม่สามารถบอกสาเหตุการตายโดยการตรวจภายนอกได้
- 8) แพทย์สอบสวนเชื่อว่าการผ่าศพตรวจ จะช่วยในการหาสาเหตุการตายที่แท้จริงได้ โดยถือว่าศพเหล่านั้นเป็นศพทางนิติเวช

สำนักงานของแพทย์สอบสวน :

สำนักงานของแพทย์สอบสวน ประกอบด้วยหัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief Medical Examiner) ซึ่งส่วนมากเป็นแพทย์ผู้ชำนาญทางนิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathologist) และบุคคลอื่นซึ่งอาจจะมีรองหัวหน้าและแพทย์สอบสวนผู้ช่วยอีกหลายคน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ของสำนักงานซึ่งมีหลายหน่วย เช่น ห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยาพิษวิทยา และเจ้าหน้าที่ธุรการอื่น ๆ ตามความจำเป็น และที่สำคัญยังมีเจ้าหน้าที่สอบสวน (Investigators) ซึ่งส่วนมากได้รับการอบรมมาอย่างดีทำหน้าที่ภายใต้คำแนะนำของแพทย์สอบสวนในการสอบสวนพยานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น เจ้าหน้าที่สอบสวนเหล่านี้จะเป็นผู้หาข้อมูลต่างๆและทำรายงานให้แพทย์ ขณะเดียวกันรายงานจากพนักงานสอบสวนฝ่ายกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ก็ต้องส่งมา

⁸² วิสูตร ฟองศิริโพบลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 138.

ยังแพทย์สอบสวนด้วย⁸³ , ดังนั้นแพทย์สอบสวนจึงมีรายงานอยู่ในมือ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งมาจากหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย (ตำรวจ) และอีกฉบับจากเจ้าหน้าที่สอบสวน⁸⁴

นอกจากนี้ยังมีหน่วยนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งรวมพิษวิทยาไว้ด้วย ขึ้นตรงกับกรมอนามัยของรัฐหรือบางรัฐขึ้นตรงต่อสำนักงานหัวหน้าแพทย์สอบสวน หน่วยนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยห้องปฏิบัติการพิษวิทยา คือ การหาสารเคมีหรือยาที่เป็นพิษต่อร่างกายในจำนวนมากพอในอวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งเลือด น้ำปัสสาวะ และน้ำดี ห้องปฏิบัติการฮิโรไลยี คือ การตรวจคราบเลือด เพื่อบอกว่าเป็นเลือดคนหรือสัตว์ และหมู่เลือด การตรวจหาคราบน้ำอสุจิและตัวอสุจิในกรณีความผิดทางเพศ การตรวจเส้นผมเพื่อบอกว่าเป็นของคนหรือสัตว์หรือคนชาติไหน และผมมาจากตำแหน่งใดของร่างกาย นอกจากนี้ยังมีการพิมพ์ลายนิ้วมือและการตรวจฟันเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลในศพไม่มีญาติ จากศพเน่าเปื่อยหรือถูกไฟไหม้หรือศพที่เหลือแต่โครงกระดูก⁸⁵

สำนักงานแพทย์สอบสวนกับความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น(ในเขตCook County) ซึ่งได้แก่⁸⁶

- 1) พนักงานอัยการของรัฐ แพทย์สอบสวนอาจจัดให้พนักงานอัยการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อชี้ถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย (รวมถึงทนายจำเลยด้วย)
- 2) สมาคมผู้ดูแลสุสาน ผู้ดูแลสุสานที่ผ่านการฝึกอบรมจะเข้าเป็นอาสาสมัครของสำนักงานแพทย์สอบสวนในเหตุการณ์ที่มีภัยพิบัติเกิดขึ้น
- 3) เครือข่ายเตือนภัยจากยาเสพติด โครงการแห่งชาตินี้มีข้อมูลสถิติที่ทันต่อเหตุการณ์ เกี่ยวกับการตายจากการใช้ยาเสพติดในเมือง Cook County หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่คอยติดตามแนวโน้มการใช้ยาเสพติดทั่วทั้งประเทศอีกด้วย
- 4) กองทัพอากาศของสหรัฐอเมริกา : สำนักงานแพทย์สอบสวนได้มีส่วนร่วมในโครงการการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสอบสวนพิเศษแห่งกองทัพอากาศทุก ๆ ปี เจ้าหน้าที่ 2-4 คน จะใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ในการฝึกอบรมที่สถาบันนิติเวช
- 5) เจ้าหน้าที่ตำรวจ : สำนักงานแพทย์สอบสวนจะทำงานใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในเมือง Cook County

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸³ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 139.

⁸⁴ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 63.

⁸⁵ สมชาย ผลเยี่ยมเอก, "ระบบแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกา", สารคดีราช (ปีที่ 26 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2517) : 2012.

⁸⁶ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", Med Law : 525-527.

6) การฝึกอบรมระหว่างมลรัฐ และระดับนานาชาติได้จัดขึ้นสำหรับนิติพยาธิแพทย์ และนักพิษวิทยาจากทั่วโลก

7) กรมอัยการ : สำนักงานแพทย์สอบสวน จะทำรายงานการตายที่เกิดในบ้านรับเลี้ยงเด็กที่มีเหตุน่าสงสัยเสนอไปยังกรมอัยการ

8) สมาคมแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกา โครงการฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะทางของแพทย์สอบสวนจะต้องได้รับการอนุมัติจากสมาคมแห่งนี้ โครงการได้จัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมทางด้านนิติพยาธิวิทยาแก่แพทย์เพื่อให้เป็นนิติพยาธิแพทย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะใช้เวลาฝึกอบรมราว 1 ปี

ข้อดีและข้อเสียของระบบแพทย์สอบสวน :⁸⁷

ข้อดี คือ

- 1) ระบบนี้ทำให้นิติพยาธิแพทย์สามารถคัดเลือกศพเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพได้ สำหรับกรณีที่มีการตาย เป็นจำนวนมาก
- 2) การสอบสวนหารายละเอียดในคดีอาญาจะมีการทำรายงาน 2 ฉบับ ทั้งรายงานของตำรวจและของเจ้าหน้าที่สอบสวน
- 3) แพทย์สอบสวนจะเป็นผู้แจ้งให้ทราบถึงสาเหตุ พฤติการณ์แวดล้อม และพฤติการณ์การตาย
- 4) แพทย์สอบสวนเป็นหน่วยงานอิสระและเชื่อถือได้
- 5) แพทย์สอบสวนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำรวจหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ควบคุมผู้ต้องหาที่ตายในระหว่างถูกคุมขัง จึงมั่นใจได้ในเรื่องของความเป็นกลาง
- 6) ระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบที่มีความคุ้มค่าในเรื่องค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในเมืองที่มีประชากรมากกว่า 25,000 คนขึ้นไป เพราะเมื่อเฉลี่ยออกมาแล้วจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2 ดอลลาร์ ต่อคนต่อปี

ข้อเสีย คือ

- 1) ในกรณีที่เป็นกรตายตามธรรมชาติ ระดับการสอบสวนจะไม่ค่อยละเอียด บางอย่างอาจถูกมองข้ามไป
- 2) อัตราการชันสูตรพลิกศพอยู่ในระดับที่ต่ำ ดังนั้นสาเหตุการตายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่ละเอียดและซับซ้อนอาจถูกมองข้ามหรือละเลยไปได้ (อัตราการชันสูตรพลิกศพที่สำนักงานแพทย์ สอบสวนในเมือง Cook County) ในปี 1990 มีเพียงร้อยละ 60 จากจำนวนที่ใช้อ้างอิงทั้งหมด

⁸⁷ Ibid., p.529.

- 3) การวินิจฉัยหรือตัดสินใจเอนเอียงไปในด้านการแพทย์มากกว่าทางกฎหมาย
- 4) ระบบแพทย์สอบสวนนั้นถูกจำกัดในเรื่องเขตอำนาจที่จะทำการสอบสวน ซึ่งไม่เหมือนกับระบบโคโรเนอร์ในอังกฤษ
- 5) แพทย์สอบสวนที่ทำงานในส่วหน่วยราชการจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองและทางเศรษฐกิจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งมักจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานบริการสาธารณะให้น้อยที่สุดซึ่งทำให้นิติพยาธิแพทย์ในฐานะที่ทำงานส่วนตัวและทำงานวิชาชีพจึงประสบกับปัญหาทางการเงิน

3.1.2.2 ระบบแพทย์สอบสวนของประเทศอื่น ๆ

ระบบแพทย์สอบสวนดังกล่าวในข้างต้น นอกจากจะมีใช้ในสหรัฐอเมริกาแล้ว ระบบนี้ยังมีใช้ในประเทศอื่น ๆ ได้แก่

ประเทศบัลแกเรีย⁸⁸

เมื่อปี ค.ศ. 1946 ประเทศบัลแกเรียตกอยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ ดังนั้นทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงจำเป็นต้องบัญญัติให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายของสหภาพโซเวียต

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศบัลแกเรียบัญญัติไว้ว่า “การตรวจชันสูตรพลิกศพจะต้องปฏิบัติในระหว่างสืบสวนข้อมูลเบื้องต้น หรือทำการบันทึกภาพวาด (กรณีที่ต้องการความชัดเจน) โดยทำการใช้เครื่องมือทางเทคนิควาดภาพ” ดังนั้นหน้าที่การตรวจสอบทางนิติเวชก็คือ

(1) ระบุเหตุแห่งการตายหรือภัยอันตรายที่เกิดแก่ร่างกาย

(2) บ่งบอก อายุผู้กระทำความผิด (หรือผู้ต้องสงสัย) หากจำเป็นตามแต่กรณี

ส่วนการพิสูจน์ทางนิติเวชแก่บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นถูกกำหนดให้ต้องพิสูจน์หาความหนักเบาแห่งอันตรายที่ก่อให้เกิดความทรมาน การบาดเจ็บ การละเมิดทางเพศ การตั้งครรภ์ การทำแท้ง ช่มชู้นกระทำชำเรา การกระทำใด ๆ ที่เป็นการเสื่อมเสียศีลธรรมในที่สาธารณะ เช่น การอวดอวัยวะเพศ การรักร่วมเพศ การดื่มสุราเมามาย ในที่สาธารณะ เป็นต้น

⁸⁸ Dintcho Jordanov Kalev , "A Century of Forensic Service in Bulgaria" , The American Journal of Forensic Medicine and Pathology : 332.

การชันสูตรพลิกศพ ต้องทำในกรณีดังต่อไปนี้⁸⁹

1) การตายอันเนื่องมาจากสาเหตุที่ร้ายแรง เช่น การตายจากบาดแผลที่ถูกทำร้าย การขาดอากาศหายใจ การจมน้ำตาย อุณหภูมิร้อนหรือเย็น ยาพิษ ไฟฟ้าช็อต และการตายในลักษณะอื่น ๆ ที่น่าสงสัยอีก เป็นต้น

2) การตายที่ได้ทำการวินิจฉัยจากโรงพยาบาลแล้วว่า ไม่สามารถระบุสาเหตุแห่งการตายได้และการตายนั้นมีผู้ร้องเรียนว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือทำการรักษาผิดพลาด

3) เมื่อพบศพแต่ไม่สามารถทราบเหตุการณ์การตาย

4) เมื่อความตายเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและคาดไม่ถึง ประกอบกับไม่พบประวัติการเจ็บป่วยมาก่อน

5) กรณีศพที่ยังไม่มีการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ทำให้มีปัญหาในการขอออกใบมรณบัตร

6) กรณีจำเป็นที่ต้องการทราบข้อมูลผู้ตาย

ระบบการให้บริการทางนิติเวชของประเทศได้ก่อตั้งองค์กรขึ้นอย่างสอดคล้องกับเขตพื้นที่และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงสาธารณสุข การชันสูตรพลิกศพจะกระทำโดยสมาชิกของแผนกนิติเวชในคณะแพทยศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยโซเฟีย , มหาวิทยาลัย Plovdiv , มหาวิทยาลัย Varna มหาวิทยาลัย Pleven เช่นเดียวกันกับการชันสูตรพลิกศพโดยผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชประจำเขต

งานของสำนักงานนิติเวชประจำเขต ได้แก่⁹⁰

- 1) เข้าร่วมการตรวจดูสถานที่ที่เกิดเหตุอาชญากรรม
- 2) ทำการผ่าศพเพื่อชันสูตรพลิกศพ
- 3) สอบสวนบุคคลเพื่อวินิจฉัยถึงระดับการบาดเจ็บที่เป็นอันตรายแก่กาย
- 4) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชในการสอบสวนเพื่อทำรายงานคดีเสนอศาลต่อไป
- 5) เข้าร่วมในการพิจารณาของศาลในฐานะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

สำนักงานนิติเวชประจำเขตต่างๆจะมีแพทย์ทางนิติเวช (แพทย์ผู้ชำนาญการพิเศษหรือแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียน) ประจำอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีหน้าที่ในการเข้าร่วมตรวจดูสถานที่เกิดเหตุภายหลังได้รับหมายเรียกจากตำรวจและทำการชันสูตรพลิกศพในทุกคดีที่เข้ามาภายหลังจากเวลาทำงานปกติ ซึ่งเวลาทำงานปกติของแพทย์นิติเวชในแต่ละวันก็คือ 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยแพทย์ดังกล่าวจะต้องไปตรวจยังสถานที่พบศพหรือสถานที่เกิดเหตุทุกราย รวมทั้งควบคุมเคลื่อน

⁸⁹ Ibid., p.333.

⁹⁰ Ibid.

ย้ายศพมาทำการผ่าศพตรวจ งานชั้นสูตรพลิกศพของแพทย์สอบสวนขึ้นตรงกับหัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief Forensic Medical Examiner) ซึ่งสังกัดอยู่กับกระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Nation Health) โดยปกติหัวหน้าสอบสวนจะเป็นบุคคลเดียวกับหัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์โซเฟีย (Medical Faculty of Sofia) ด้วย ซึ่งหัวหน้าแพทย์สอบสวนจะส่งผู้แทนซึ่งเป็นทีปรึกษาไปยังแผนกนิติเวชศาสตร์ของเขตต่าง ๆ ทุก 3 เดือน เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการ และตรวจสอบมาตรฐานการบริการของแต่ละเขต พร้อมๆ กันไป และที่ปรึกษาต้องทำรายงานส่งหัวหน้าแพทย์สอบสวนเพื่อไปตรวจงานเสร็จแล้วจากนั้นหัวหน้าแพทย์สอบสวนอาจส่งแพทย์สอบสวนคนใดเข้าฝึกอบรมทางวิชาการเพิ่มเติมก็ได้⁹¹

สำหรับเจ้าหน้าที่แผนกนิติเวชในแต่ละโรงพยาบาลประจำเขตที่อย่างน้อยที่สุดจำเป็นต้องมีอยู่ประจำ ได้แก่

- 1) หัวหน้าผู้ชำนาญการพิเศษทางด้านนิติเวช
- 2) เจ้าหน้าที่เทคนิค
- 3) เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด หรือเลขานุการ
- 4) ผู้ช่วยผ่าศพ (Mortuary assistant)
- 5) ช่างถ่ายภาพ

ประเทศบัลแกเรียมีพื้นที่ 110,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 9,000,000 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 26 เขต แต่ละเขตการปกครองมีโรงพยาบาลประจำเขตซึ่งทุก ๆ โรงพยาบาลเหล่านี้จะมีแผนกนิติเวชอยู่ด้วยโดยแพทย์สอบสวนที่ทำงานเต็มเวลา 1 คน จะต้องรับผิดชอบประชากรจำนวน 60,000 - 80,000 คน ซึ่งในปัจจุบันบัลแกเรียมีแพทย์นิติเวชทั้งหมดเพียง 56 คน⁹² โดยแผนกนิติเวชประจำเขตแต่ละแห่งจะเป็นหน่วยงานอิสระมีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการและสถานที่เก็บศพของตนเอง งานบางอย่างของแผนกนิติเวชจะต้องทำงานประสานกับแผนกพยาธิวิทยาของโรงพยาบาล

3.1.3 ระบบโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล (Procurator - Fiscal System)

ระบบโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล มีชื่ออยู่ในประเทศสก็อตแลนด์ ซึ่งถึงแม้ว่าสก็อตแลนด์จะมีสถานะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรก็ตาม แต่ก็มีได้ใช้ระบบโคโรเนอร์เหมือนในประเทศอังกฤษ โดยในประเทศสก็อตแลนด์การดำเนินการสอบสวนการตายจะมีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจัดการเรื่องนี้โดยเฉพาะ เรียกว่า "โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล" (Procurator - Fiscal)

⁹¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบนิติเวชไทยและต่างประเทศ", ตูลพาท : 64.

⁹² Dintcho Jordanove Kalev, "A Century of Forensic Service in Bulgaria", The American Journal of Forensic Medicine and Pathology : 334

โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล เป็นตำแหน่งเจ้าพนักงานทางกฎหมาย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดย Lord Advocate (เป็นตำแหน่งหัวหน้าสูงสุดของพนักงานอัยการในสกอตแลนด์)⁹³ โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลนี้จะมีอำนาจสืบสวนการตายในกรณีที่สาเหตุการตายไม่ชัดเจน การตายที่เป็นที่น่าสงสัยว่าจะเกี่ยวกับฆาตกรรม การตายโดยผิดธรรมชาติและการตายอย่างปัจจุบันทันด่วน⁹⁴

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในประเทศสกอตแลนด์ผู้ที่สามารถออกใบมรณบัตรกับผู้ตายได้คือแพทย์ผู้ทำการรักษาผู้ตายในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ แต่เมื่อปี ค.ศ. 1965 ได้มีกฎหมายการจดทะเบียนการเกิดการตายและการสมรสแห่งสกอตแลนด์ (Registration of Births, Deaths and Marriages Scotland Act 1965) บัญญัติให้สิทธิแก่แพทย์ผู้ใดก็ได้ที่จะออกใบมรณบัตรในกรณีที่ไม่มีแพทย์ผู้ให้การรักษายู่ก่อนตาย แต่สำหรับในกรณีที่ไม่สามารถออกใบมรณบัตรให้ได้ อาจจะเป็นเพราะยังไม่สามารถทราบถึงสาเหตุการตายได้ จะต้องส่งศพและทำรายงานไปยังโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลเพื่อทำการตรวจสอบสาเหตุการตายนั้น

นอกจากนี้โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลอาจจะได้รับรายงานการตายจากเจ้าหน้าที่จดทะเบียนการเกิดการตายและการสมรสรวมทั้งยังได้รับรายงานในคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมซึ่งเกิดในท้องที่รับผิดชอบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เช่น การถูกฆาตกรรม การตายจากอุบัติเหตุ การตายในคุก หรือตายในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าพนักงาน ตายอย่างกะทันหัน เป็นต้น

เมื่อโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลได้รับรายงานการตายแล้ว ส่วนใหญ่จะทำการสืบสวนและสอบสวนเหมือนพนักงานสอบสวน โดยไม่มีการไต่สวน (Public Inquiry) พยานเหมือนศาลโคโรเนอร์ แต่ในบางกรณีโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลอาจจะเสนอเรื่องไปยังศาลแขวง (Sheriff Court) เพื่อทำการไต่สวนโดยอาจให้ศาลทำการไต่สวนต่อหน้าลูกขุนก็ได้⁹⁵

การไต่สวนเป็นในลักษณะ "สืบถามส่วนตัว" (Private Inquiry) คือโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลมีอำนาจเรียกพยานมาสอบสวนหาหลักฐานด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องทำต่อหน้าลูกขุน

การไต่สวนอีกแบบหนึ่งก็คือ การไต่สวนแบบ "สืบถามเปิดเผย" (Public Inquiry) ซึ่งจะมีได้เพียง 3 กรณี เท่านั้น คือ⁹⁶

- 1) การตายจากอุบัติเหตุขณะทำงาน (ขณะที่เป็นนายจ้างหรือลูกจ้าง)
- 2) ตายในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

⁹³ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 145.

⁹⁴ วิสูตร อึ้งประพันธ์, "การชันสูตรพลิกศพในระบบต่าง ๆ", แพทยสภาสาร : 243.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁹⁶ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 147.

3) เมื่อปรากฏต่อ Lord Advocate ว่าการตายนั้นอาจมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของมหาชนได้ เพราะเป็นการตายโดยทันทีทันใด ซึ่งเป็นที่น่าสงสัยและไม่สามารถอธิบายได้ โดยเห็นควรที่จะเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ด้วย

เมื่อศาลแขวงทำการไต่สวนเสร็จก็จะส่งรายงานกลับมายังโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัล ถ้าไม่เป็นที่พอใจของโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลเพราะอาจมีเหตุสงสัยอยู่ก็อาจจะให้ทำการผ่าศพ โดยจะขอหมายจากศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลแขวง เพื่อสั่งให้ผ่าศพ ซึ่งการผ่าศพต้องกระทำโดยพยาธิแพทย์ 2 คนร่วม กัน⁹⁷

หลังจากทำการชันสูตรพลิกศพแล้ว รายงานจะถูกส่งมาที่โปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีปัญหาอะไรก็จะดำเนินการออกใบมรณบัตรให้กับนายทะเบียนคนเกิดคนตายและสมรส แต่ถ้ามีปัญหา ก็จะส่งรายงานทั้งหมดไปยัง Crown Office (กรมอัยการ) หรือหาสาเหตุตายอยู่ใน 11 กรณีดังกล่าวนี้จะต้องส่งรายงานไปให้ Crown Office ด้วย คือ⁹⁸

- 1) การตายในสถานการณ์ที่น่าสงสัยอยู่
- 2) การตายจากอุบัติเหตุการจราจร
- 3) สงสัยว่าจะฆ่าตัวตาย
- 4) ตายจากอุบัติเหตุสารพิษ โรคซึ่งมีกฎหมายระบุไว้ให้จะต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐบาลทราบ
- 5) การตายเกิดต่อเนื่องซ้ำแบบเดียวกันหลายครั้ง ซึ่งอาจกระทบถึงความปลอดภัยของชุมชน
- 6) การตายขณะทำงานในโรงงาน
- 7) การตายในคุก หรือห้องขังของตำรวจ หรือในระหว่างถูกควบคุมตัวโดยพนักงานสอบสวน
- 8) การตายในขณะที่ได้รับการดมยาสลบ หรือในภาวะที่ผิดปกติ ซึ่งอาจเกิดจากความประมาทในการดมยาสลบได้
- 9) การตายจากแก๊สพิษ
- 10) ตายไม่ว่าโดยตรงหรืออ้อมจากบุคคลที่สาม ไม่ว่าจะเป็ความผิดต่อบุคคลใด
- 11) เมื่อเป็นการตายที่ปรากฏตามความเห็นของโปรคิวเรเตอร์ฟิสคัลเห็นว่าน่าสงสัยและการตายนั้นกระทบต่อชุมชนตามกฎหมาย Fatal Accidents and Sudden Deaths Inquiry (Scotland) Act , 1976

⁹⁷ วิจารณ์ อึ้งประพันธ์, "การชันสูตรพลิกศพในระบบต่าง ๆ", แพทยสภาสาร : 243.

⁹⁸ วิจารณ์ ฟองศิริโพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา", หน้า 149-150.

3.1.4 ระบบตำรวจ (Police System)

ระบบตำรวจหมายถึง ระบบที่ตำรวจมีอำนาจเต็มฝ่ายเดียวในการชันสูตรพลิกศพ โดยจะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ⁹⁹ ในการผ่าศพนั้นพนักงานตำรวจจะดำเนินการร่วมกับฝ่ายแพทย์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ซึ่งได้แก่ เดนมาร์ค ฟินแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน และไอซ์แลนด์ สำหรับประเทศในแถบเอเชีย เช่น จีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศไทยด้วย แต่ในกรณีของประเทศอินโดนีเซียนอกจากจะใช้ตำรวจในการชันสูตรพลิกศพแล้วยังใช้พนักงานอัยการในการที่จะสั่งให้มีการผ่าศพหรือชันสูตรตรวจได้อีกด้วย¹⁰⁰

ประเทศจีน

สำหรับในประเทศจีน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรงได้แก่ สำนักงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะ (Public Security Bureau) โดยสำนักงานตำรวจในระดับตำบล (County) ระดับเมือง (City) ระดับมณฑล (Province) จะมีฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science Sector) รวมอยู่ด้วย ซึ่งรวมงานด้านนิติเวช (งานชันสูตรพลิกศพและงานชันสูตรบาดแผล) และงานพิสูจน์หลักฐาน เช่น การตรวจพิมพ์ลายนิ้วมือ ถ่ายรูป และอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย

เมื่อมีการตายจากการทำร้ายเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พยาธิแพทย์ พนักงานวิทยาศาสตร์ฝ่ายพิสูจน์หลักฐานจะไปตรวจสอบสถานที่พบศพพร้อม ๆ กัน ถ้าจำเป็นที่จะทราบเหตุการณ์ตายหรือหาหลักฐานจากศพที่ต้องการผ่าศพ แพทย์จะนำศพไปผ่าศพตรวจพิสูจน์ที่สำนักงานตำรวจซึ่งมีความพร้อมที่จะผ่าศพตรวจได้เป็นอย่างดี หรืออาจเป็นที่โรงพยาบาลของคณะแพทยศาสตร์ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหากจำเป็นต้องตรวจพิสูจน์ทางห้องปฏิบัติการที่ยาก แพทย์ก็ส่งสิ่งที่ตรวจจากศพหรือจากสถานที่พบศพไปตรวจยังสำนักงานตำรวจระดับสูงขึ้นไป

การกำกับดูแลการปฏิบัติงานด้านวิชาการทางนิติเวชอยู่ภายใต้หัวหน้าฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจไม่ได้เป็นแพทย์แต่อาจเป็นนักวิทยาศาสตร์ก็ได้

การกำกับดูแลและการให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการในด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งหมดขึ้นตรงกับสถาบันวิจัยนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (The Research Institute for Forensic Science) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงตำรวจ (Ministry of Public Security)¹⁰¹

⁹⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 54.

¹⁰⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การชันสูตรพลิกศพในระบบต่างๆ" แพทยสภาสาร : 245.

¹⁰¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 55.

ระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย¹⁰²

ระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศในกลุ่มนี้ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับสาธารณสุขตำบล (District Health Officer) ซึ่งเป็นแพทย์ (Medical Doctor) จากการศึกษา ณ สถานที่พบศพและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว แพทย์ที่เป็นสาธารณสุขตำบลจะเป็นผู้แนะนำเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าควรจะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ โดยตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้มีการผ่าศพ

การผ่าศพต้องทำโดยแพทย์ 2 คน และลงชื่อในรายงานการผ่าศพพร้อมกัน ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ที่ใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพในระบบตำรวจ ก็ได้แก่

ประเทศเดนมาร์ก : แพทย์ที่จะผ่าศพชันสูตรได้ต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นนิติพยาธิแพทย์ของรัฐ (State Forensic Pathologist) ซึ่งผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งต้องเป็นพยาธิแพทย์ที่ได้ผ่านการอบรมทางนิติเวชเพิ่มอีกหลายปี

ประเทศนอร์เวย์ : การผ่าศพเพื่อชันสูตรพลิกศพทำโดยพยาธิแพทย์ทั่วไป

ประเทศไอซ์แลนด์ : การผ่าศพเพื่อชันสูตรพลิกศพทำโดยพยาธิแพทย์ของมหาวิทยาลัย

ประเทศฟินแลนด์ : การผ่าศพทำโดยแพทย์ของมหาวิทยาลัยหรือทำโดยแพทย์ที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (Local Health Officer)

ประเทศสวีเดน : เฉพาะกรณีฆาตกรรมต้องผ่าศพโดยนิติพยาธิแพทย์ ถ้าเป็นกรณีอื่น พยาธิแพทย์โดยทั่วไปอาจผ่าศพเพื่อพิสูจน์ได้

ประเทศในกลุ่มนี้จะมีสถาบันระดับชาติทางนิติเวช เรียกว่า สภานิติเวช (Medico-legal Council) ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานและให้คำปรึกษาแนะนำและวินิจฉัยปัญหาทางนิติเวชที่สำคัญของชาติ¹⁰³

3.1.5 ระบบผสม

ระบบผสมเป็นระบบการชันสูตรพลิกศพที่มีใช้ระบบหนึ่งระบบใดโดยเฉพาะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อาจจะมีการใช้ผสมผสานกันระหว่าง 2 ระบบขึ้นไป เช่น การชันสูตรพลิกศพที่ใช้ในประเทศนั้น อาจเป็นระบบศาลผสมกับระบบแพทย์สอบสวนก็ได้ เป็นต้น โดยอำนาจในการตัดสินใจให้มีการผ่าศพเพื่อชันสูตรพลิกศพนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย เช่น ทั้งศาล พนักงานอัยการ และตำรวจ อาจมีบทบาทในการใช้อำนาจดำเนินการในเรื่องนี้ร่วมกันได้ ประเทศที่ใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพในลักษณะดังกล่าวนี้ ก็เช่นสหภาพโซเวียต (เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง) ประเทศอินเดีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศแอฟริกาใต้ เป็นต้น

¹⁰² เรื่องเดียวกัน.

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56.

สหภาพโซเวียต (เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง)¹⁰⁴

การชันสูตรพลิกศพในสหภาพโซเวียตไม่ได้ใช้ระบบโคโรเนอร์แบบอังกฤษ แต่กระทำเช่นเดียวกับประเทศทางภาคพื้นยุโรป คือใช้อำนาจของพนักงานตำรวจ (Militia) กรมอัยการ ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาผู้ได้ส่วนการตาย

การชันสูตรพลิกศพจะทำในทุกกรณีที่มีการตายโดยฉับพลัน คือ

- 1) อัตตวินิบาตกรรม
- 2) ตายจากอุบัติเหตุ
- 3) สงสัยว่าถูกฆาตกรรม
- 4) ตายเพราะได้รับการรักษาอย่างบกพร่องจากแพทย์ และ
- 5) ตายโดยธรรมชาติซึ่งแพทย์ผู้รักษาอยู่ในระยะสุดท้ายไม่อาจบอกเหตุตายที่แน่นอนได้

ในทางปฏิบัติศพส่วนมากมักจะได้รับการตรวจชันสูตรพลิกศพ ยกเว้นในกรณีที่ผู้ตายอยู่ในความดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นการตรวจศพทางนิติเวชยังขึ้นอยู่กับความประสงค์ของญาติผู้ตาย ส่วนผลของการตรวจเจ้าหน้าที่ผู้สั่งให้มีการตรวจจะเป็นผู้รับไป หากเป็นการฆาตกรรมหรือสงสัย ต้องมีการสืบสวนสอบสวนต่อไปทุกรายโดยพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการจนได้ผลสรุปเป็นที่น่าพอใจ หรือมิฉะนั้นก็จนกระทั่งผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาล สำหรับในกรณีคดีที่ปิดสำนวนไปแล้วกรมอัยการ ญาติผู้ตาย หรือผู้สนใจอาจขอให้มีการสืบสวนใหม่ได้ คดีเช่นนี้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ทางนิติเวชมักจะมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ หากมิใช่เป็นกรณีฆาตกรรมและไม่เป็นที่สงสัยก็จะไม่มีการไต่สวนเหตุตายแต่อย่างใด

ในคดีอาญาทุกคดี จำเลยได้รับสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างทนายและถ้าจำเป็นฝ่ายจำเลยมีสิทธิที่จะอ้างพยานผู้เชี่ยวชาญโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นจำเลยยังอาจคัดค้านให้พยานผู้เชี่ยวชาญของทางราชการฝ่ายโจทก์ให้ออกจากความเป็นพยานได้ ถ้าจำเลยเห็นว่าพยานผู้เชี่ยวชาญผู้นั้นไม่มีความสามารถหรือลำเอียง ข้อชี้ขาดดังกล่าวศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

พยานเอกสารในทางนิติเวช (รายงาน) เป็นที่ยอมรับกันในศาล แต่ในกรณีที่จำเลยศาล หรือพนักงานอัยการมีความประสงค์จะซักค้าน พยานผู้เชี่ยวชาญต้องไปเบิกความที่ศาลด้วยตนเอง

หากพยานซึ่งเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นแตกต่างกัน ปัญหาจะถูกนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการ ซึ่งหน่วยงานนิติเวชวิทยาที่เหนือขึ้นไปหรือสถาบันวิจัยจะเป็นผู้เรียกประชุม

¹⁰⁴ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "นิติเวชวิทยาในสหภาพโซเวียต", สารคดีราช (ปีที่ 18 พ.ศ. 2509) : 451-

การเป็นผู้เชี่ยวชาญต้องได้รับการฝึกจากศูนย์ฝึกอบรมหลังปริญญาแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีหลักสูตร 5 เดือนในสาขาวิชาต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงเข้าทำงานในหน่วยงานนิติเวชวิทยาแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยฝึกฝนหาความชำนาญจากงานบริการประจำ และจากการเข้าฝึกอบรมในสาขาวิชาเฉพาะอยู่เป็นประจำ

ประเทศแอฟริกาใต้

การให้บริการทางด้านนิติเวชในแอฟริกาใต้ มีการดำเนินการโดยแพทย์ทั่วไปและนิติพยาธิแพทย์ ผู้ซึ่งอยู่ในหน่วยให้บริการของกรมสาธารณสุขและพัฒนาประชากรแห่งชาติ (Department of National Health and Population Development) และหรือสังกัดอยู่กับการบริหารงานปกครองส่วนจังหวัด¹⁰⁵

การชันสูตรพลิกศพในแอฟริกาใต้อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบผสมระหว่างศาลและระบบแพทย์ กล่าวคือ การไต่สวนการตายดำเนินไปภายใต้การสั่งการของผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate)¹⁰⁶ โดยผู้พิพากษาศาลดังกล่าวจะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจว่า มีความจำเป็นที่จะต้องชันสูตรพลิกศพหรือไม่ นิติพยาธิแพทย์หรือแพทย์ตำบลไม่ใช่ผู้มีอำนาจตัดสินใจดังกล่าว รวมถึงไม่มีอำนาจที่จะออกหมายเรียกพยานบุคคลหรือพยานเอกสารได้¹⁰⁷ ซึ่งแพทย์ดังกล่าวแม้จะมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการสอบสวนถึงสาเหตุการตาย¹⁰⁸ มีอำนาจในการดูศพ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนทำการผ่าศพ แต่การดำเนินการต่าง ๆ มักจะอยู่ภายใต้การควบคุมและสั่งการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ภายใต้คำสั่งศาลอีกชั้นหนึ่ง โดยเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วต้องทำรายงานเสนอต่อศาล (Magistrate) ที่มีเขตอำนาจเหนือคดี¹⁰⁹

การชันสูตรพลิกศพดังกล่าวดำเนินการโดยแพทย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าพยาธิแพทย์แห่งรัฐ (Chief state pathologist) ซึ่งผู้ได้รับการแต่งตั้งไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมด้านนิติพยาธิแพทย์แต่อย่างใด ส่วนต่างจังหวัดหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพเป็นของแพทย์ตำบล (District Surgeon) หรือแพทย์ทั่วไป (Medical practitioner)¹¹⁰

¹⁰⁵ G Saayman, "Forensic Medicine in South Africa - Time for change", *Med Law* 13(1994) : 129-130.

¹⁰⁶ วิชญ์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", *ตุลพาท* : 66.

¹⁰⁷ Shabber Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", *Med Law* : 523.

¹⁰⁸ G Saayman, "Forensic Medicine in South Africa - Time for change", *Med law* : 130.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ วิชญ์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", *ตุลพาท* : 66.

ในแอฟริกาใต้ เมื่อพบการตายที่ผิดธรรมชาติทุกกรณีจะต้องแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งความแล้วก็จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนเหตุการณ์แวดล้อมที่เกี่ยวกับการตายนั้น เมื่อดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะรายงานผลไปยังศาลแขวง (Magistrate) หากศาลเห็นว่าศพนั้น มีความจำเป็นจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพเพื่อหาสาเหตุการตายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ศาลก็จะมีคำสั่งให้แพทย์มาทำการชันสูตร เพื่อแน่ใจถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงต่อไป¹¹¹

ในทางปฏิบัตินั้นแพทย์ที่มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพจะไม่มีบุคลากรผู้ช่วย และสำนักงานที่เป็นของตนโดยอิสระ แต่จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ช่วยแพทย์ในการดำเนินการชันสูตรพลิกศพต่าง ๆ การเข้าตรวจดูสถานที่เกิดเหตุแห่งการตาย การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งงานถ่ายภาพทั้งหมด ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะผ่านการฝึกอบรมการเป็นช่างภาพมาก่อนหรือไม่ก็ได้¹¹² นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังให้บริการในเรื่องการเคลื่อนย้ายศพและขนส่งศพไปยังห้องปฏิบัติการทางนิติเวชของตำรวจซึ่งเป็นสถานที่ชันสูตรพลิกศพ การผ่าศพก็ทำที่ห้องปฏิบัติการนี้ การเก็บรักษาความลับและเก็บรักษาเอกสารทั้งหมดจะมอบหมายให้ตำรวจเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเก็บรักษา และยิ่งไปกว่านั้นแล้วตำรวจยังเป็นผู้ช่วยในการชันสูตรพลิกศพ ช่วยผ่าศพหรือเย็บศพกลับให้เหมือนเดิมอีกด้วย

นอกจากนี้ตำรวจยังเป็นผู้จัดเตรียมและทำรายงานเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและเอกสาร (รวมถึงคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษร) ที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกคดีเสนอไปยังแพทย์ผู้ทำการชันสูตร¹¹³ โดยแพทย์เป็นผู้ตรวจแก้ไขลงชื่อในรายงาน แต่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพทั้งหมด

รายงานจะถูกจัดเตรียมและอยู่ในความดูแลรักษาของตำรวจ สำหรับรายงานฉบับต่อ ๆ มาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนก็จะอยู่ในความดูแลรักษาของตำรวจด้วยเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการสอบสวนทางนิติเวชทั้งหมดจะทำขึ้นภายใต้การควบคุมและดูแลของตำรวจ¹¹⁴

เนื่องจากแอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีความวุ่นวายทางการเมืองมาก ซึ่งบางครั้งเมื่อมีการตายเกิดขึ้น มักมีผู้เห็นว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐบาลโดยเฉพาะ

¹¹¹ Shabber Ahmed Wadee, "Forensic Pathology – A Different Perspective : Investigative Medicolegal Systems in the United States", *Med Law* : 523.

¹¹² *Ibid.*, p.525.

¹¹³ G Saayman, "Forensic Medicine in South Africa - Time for change", *Med Law* : 130.

¹¹⁴ *Ibid.*

กองกำลังทหารและตำรวจ ในเรื่องของการสังหารกลุ่มบุคคลที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง ต่อต้านรัฐบาลในครั้งนั้น ๆ

ดังนั้น การชันสูตรพลิกศพภายใต้ระบบบริการของตำรวจเช่นนี้อาจทำให้มีความไม่ เป็นกลางเกิดขึ้นได้และโดยเฉพาะในกรณีที่ตายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองด้วยแล้ว กระบวนการชันสูตรพลิกศพมักจะขาดความสมบูรณ์ ขณะนี้จึงมีผู้เรียกร้องว่าระบบบริการทางนิติเวชของประเทศแอฟริกาได้ในขณะนี้ น่าจะถึงเวลาที่ควรจะไปเป็นระบบแพทย์สอบสวนได้แล้ว นอก จากนั้นยังมีรายงานจากกลุ่มผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนว่า ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มีผู้ตายในระหว่างการคุมขังของเจ้าหน้าที่ตำรวจและจำนวนคนตายเหล่านั้นมีรายงานว่าเกิดจากการฆ่าตัวตายเป็น จำนวนมากจนผิดสังเกตจึงได้มีการตั้งข้อสงสัยถึงประสิทธิภาพของระบบงานนิติเวชของประเทศ แอฟริกาได้ว่า การรักษามาตรฐานแห่งวิชาชีพ ความเป็นกลาง ความแม่นยำถูกต้องนั้นยังคงมีอยู่ หรือไม่เพียงใด¹¹⁵

ประเทศอินเดีย

การชันสูตรพลิกศพในประเทศอินเดีย มีใช้อยู่ 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบโคโรเนอร์และ ระบบตำรวจ

ระบบโคโรเนอร์มีใช้เฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น เช่น กัลกัตตา บอมเบย์ และมัทราส เป็นต้น¹¹⁶

ส่วนการชันสูตรพลิกศพในระบบตำรวจนั้น มีใช้ในแถบชนบทของประเทศอินเดีย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ได้ส่วนการตายโดยผิดธรรมชาติต่าง ๆ และมีอำนาจพิจารณาที่จะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ ถ้าต้องการผ่าศพก็อาจส่งศพให้แพทย์คนใดคนหนึ่ง ที่เป็นแพทย์ของ ราชการ (Medical officer of state) ทำการผ่าศพตรวจก็ได้¹¹⁷

ประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นการชันสูตรพลิกศพทางนิติเวชทั้งหมดจะแยกออกจากการชันสูตร พลิกศพทั่วไปหรือของโรงพยาบาล โดยการชันสูตรพลิกศพทางนิติเวชมีอยู่ 2 ชนิด คือ การชันสูตร พลิกศพโดยฝ่ายปกครอง (Administrative) และการชันสูตรพลิกศพโดยศาล (Judicial)¹¹⁸

¹¹⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 67.

¹¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

¹¹⁸ Shigeyuki Tsunenari and Hirofumi Suyama, "Forensic Medicine in Japan", The American Journal of Forensic Medicine and Pathology 7(3)(1986) : 221.

การชันสูตรพลิกศพโดยฝ่ายปกครองนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนการตายที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ได้แก่ การตายโดยอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย การตายเนื่องจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และการตายที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน การชันสูตรพลิกศพโดยฝ่ายปกครองนี้ จะมีในเมืองใหญ่ ๆ เช่น โตเกียว โยโกฮามา โอซาก้า โกเบ เป็นต้น โดยแพทย์สอบสวนหรือนิติพยาธิแพทย์ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ สำหรับการอนุญาตให้ดำเนินการชันสูตรพลิกศพเหล่านี้จะเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 8 ของ “กฎหมายคุ้มครองการชันสูตรพลิกศพ” (Act of the Conservation Law for Post-Mortem Examinations)¹¹⁹

ส่วนการชันสูตรพลิกศพโดยศาลนั้นจะต้องดำเนินการตาม มาตรา 229 ของ “กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางอาญา” (Act of the Criminal Action Law) สำหรับการสอบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาด่าง ๆ หรือ กรณีการตายที่มีเหตุน่าสงสัย ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลประจำเขต (District Court) จะเป็นผู้มีอำนาจที่จะสั่งอนุญาตให้ทำการชันสูตรพลิกศพ¹²⁰

ระบบแพทย์สอบสวนได้มีขึ้นในญี่ปุ่นตั้งแต่ปี ค.ศ.1959 แต่ปัจจุบันยังคงใช้อยู่เฉพาะในบางพื้นที่ของประเทศเท่านั้น โดยมีใช้เฉพาะเมืองใหญ่ ๆ เช่น โตเกียว โยโกฮามา โอซาก้า และโกเบ เป็นต้น เมื่อมีการตายที่ผิดธรรมชาติเกิดขึ้นจะต้องทำรายงานไปยังตำรวจประจำเขตและทำการสอบสวนถึงสาเหตุในการก่ออาชญากรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการฝึกอบรมจากหัวหน้าตำรวจประจำเขต เจ้าหน้าที่ตำรวจจะตัดสินใจแยกว่าศพใดเป็นเรื่องคดีของฝ่ายปกครองหรือคดีของฝ่ายศาล ซึ่งแพทย์จะเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสอบสวนการตาย โดยจะต้องไปทำการตรวจสภาพศพยังสถานที่เกิดเหตุ และเมื่อได้ผลเป็นประการใดแล้วแพทย์จะต้องระบุสาเหตุการตายนั่นลงในใบมรณะบัตรด้วย ซึ่งแพทย์ในกรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์ก็ได้

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาในกระบวนการของการชี้ขาดว่า การตายที่ผิดธรรมชาติกรณีใดเป็นเรื่องคดีของฝ่ายปกครอง และกรณีใดเป็นเรื่องคดีของฝ่ายศาล ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาแพทย์จำนวนน้อยมากที่เลือกเรียนวิชานิติเวชศาสตร์เป็นวิชาเฉพาะทาง ภายหลังจากที่เขาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแพทย์ และนั่นคือจุดเริ่มต้นของปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิติพยาธิแพทย์ ซึ่งประเทศอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้วในระดับเดียวกับญี่ปุ่นมักจะไม่ค่อยประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรดังกล่าว

ความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐบาลญี่ปุ่นกำลังจะดำเนินการพัฒนาแก้ไขระบบงานในส่วนนี้ก็คือ

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

- 1) สร้างระบบการตรวจสอบทางการแพทย์ที่สมบูรณ์แบบในทุกพื้นที่ของประเทศ
- 2) สร้างโครงการฝึกอบรมระดับหลังปริญญาตรีทางด้านนิติเวชศาสตร์ให้มาก

ขึ้น¹²¹

3.2 รูปแบบการจัดระบบบริการทางนิติเวช

การจัดระบบบริการทางนิติเวชในที่นี้ หมายถึงการศึกษาถึงรูปแบบการจัดองค์กรที่ให้บริการด้านนิติเวชที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพหรือการตรวจศพ ณ สถานที่พบศพ การผ่าศพ และการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์อื่น ๆ เพื่อหาสาเหตุการตายและพฤติการณ์ที่ตายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในสังกัดส่วนราชการฝ่ายใด โดยอาจจะแบ่งรูปแบบของระบบบริการทางนิติเวชที่จัดอยู่ในประเทศต่าง ๆ ได้เป็น 6 รูปแบบ ดังนี้¹²²

3.2.1 หน่วยงานนิติเวชเป็นอิสระขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหาร

การจัดหน่วยงานลักษณะนี้ ได้แก่ สำนักงานแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกา และในญี่ปุ่น สำหรับในบัลแกเรียอาจถือว่าเป็นหน่วยงานกึ่งอิสระ เพราะการบริหารและงบประมาณขึ้นอยู่กับโรงพยาบาลท้องถิ่น (District Hospital) แต่งานบริการและวิชาการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรอิสระของส่วนกลาง (Chief Medical Examiner) ซึ่งขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกา

สำนักงานแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกา เป็นหน่วยงานอิสระที่ขึ้นตรงต่อนายกเทศมนตรี คณะกรรมการอำเภอ (Country Commissioner) ผู้ว่าการรัฐ หรือคณะกรรมการนิติเวชของรัฐ (Board of Medico-Legal Investigations) แล้วแต่กรณี สำนักงานประกอบด้วย หัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief Medical Examiner) ซึ่งส่วนมากเป็นแพทย์ผู้ชำนาญทางนิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathologist) และบุคลากรอื่น ซึ่งอาจจะมีรองหัวหน้าและแพทย์สอบสวนผู้ช่วยอีกหลายคน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการต่างๆ ของสำนักงานซึ่งมีอยู่หลายฝ่ายด้วยกัน¹²³ เช่น ห้องปฏิบัติการทางด้านพิษวิทยาที่พร้อมด้วยอุปกรณ์ทันสมัยซึ่งควบคุมโดยนักพิษวิทยาที่มีคุณภาพสูง และมีทีมงานเจ้าหน้าที่เทคนิคที่มีความสามารถพิเศษ ห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยาและเจ้าหน้าที่ธุรการอื่น ๆ ตามความจำเป็น โดยแพทย์และทีมงาน รวมถึงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ จะอยู่ในอาคารของสำนักงานแพทย์สอบสวนทั้งหมด¹²⁴

¹²¹ Ibid.

¹²² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลพาท : 65.

¹²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62-63.

¹²⁴ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative

นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่สอบสวน (Investigations) ซึ่งส่วนมากได้รับการอบรมมาอย่างดี ทำหน้าที่ภายใต้คำแนะนำของแพทย์สอบสวนในการสอบสวนพยานและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น เจ้าหน้าที่สอบสวนเหล่านี้จะเป็นผู้หาข้อมูลต่าง ๆ และทำรายงานให้แพทย์ขณะเดียวกัน รายงานจากพนักงานสอบสวนฝ่ายกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ก็ต้องส่งมายังแพทย์สอบสวนด้วย¹²⁵

งานบริการของสำนักงานแพทย์สอบสวนนอกจากส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญให้พนักงานตำรวจและพนักงานอัยการแล้วยังให้ข้อมูลต่าง ๆ ต่อหน่วยงานอื่นอีกมากมาย เช่น หน่วยบริการเยาวชนและครอบครัว หน่วยยาเสพติด คณะกรรมการสุขภาพ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นต้น ในการผ่าศพตรวจชันสูตรที่สำนักงานแพทย์สอบสวนนั้นผู้แทนสื่อมวลชนอาจได้รับอนุญาตให้เข้าไปรายงานข่าวสู่ประชาชนได้ในลักษณะของข่าวสาร แต่ต้องมีใช่เป็นไปในลักษณะของการสร้างกระแสความร่วมมือ¹²⁶

นอกจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานแพทย์สอบสวนแล้ว เอกชนอื่น ๆ ก็อาจจะเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยได้ ทั้งนี้เป็นดุลพินิจและต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าแพทย์สอบสวนเสียก่อน เอกชนที่เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพก็หมายถึงสมาชิกของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ พยาธิแพทย์และบรรดานักข่าวหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ¹²⁷

ประเทศบัลกาเรีย

สำหรับการจัดระบบบริการทางนิติเวชของประเทศบัลกาเรียอาจถือว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน่วยงานกึ่งอิสระ เพราะการบริหารและงบประมาณขึ้นอยู่กับโรงพยาบาลท้องถิ่น (District Hospital) แต่งานบริการและวิชาการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรอิสระของส่วนกลาง (Chief Medical Examiner) ซึ่งขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุข¹²⁸

ประเทศบัลกาเรียมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 26 เขต ทุกเขตมีโรงพยาบาลประจำเขต และให้มีแผนกนิติเวชศาสตร์ในทุกโรงพยาบาลประจำเขต ซึ่งงานด้านการบริหารและการเงินจะอยู่ ภายใต้การควบคุมดูแลของโรงพยาบาล แต่งานบริการและงานวิชาการเป็นหน่วยอิสระ ซึ่งต้องมีแพทย์ที่ต้องให้บริการเต็มเวลา นอกจากนั้นหน่วยนิติเวชต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำห้อง

¹²⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 63.

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹²⁷ Shabbir Ahmed Wadee, "Forensic Pathology - A Different Perspective : Investigative Medicological Systems in the United States", Med Law : 527.

¹²⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 63.

ปฏิบัติการและห้องเก็บศพด้วย โดยบางแห่งห้องเก็บศพและห้องผ่าศพจะใช้ร่วมกับแผนกพยาธิวิทยาของโรงพยาบาลนั้น¹²⁹

ดังนั้น หน่วยงานนิติเวชของประเทศบัลแกเรีย จึงประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้¹³⁰

- 1) หัวหน้าผู้เชี่ยวชาญเรื่องนิติเวช
- 2) ช่างถ่ายภาพ
- 3) ผู้ช่วยผ่าศพ
- 4) เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด (Secretary)
- 5) เจ้าหน้าที่เทคนิค (Technologist)

3.2.2 หน่วยงานนิติเวชเป็นของมหาวิทยาลัย

การจัดหน่วยงานประเภทนี้ไว้ในมหาวิทยาลัย นับว่ามีความเป็นอิสระทางวิชาการมาก แต่มีข้อจำกัดของการให้บริการและงบประมาณต่าง ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่ให้บริการนิติเวชของมหาวิทยาลัยส่วนมากต้องจ่ายค่าบริการให้ตามปริมาณงานหรือเหมาจ่ายให้แก่ผู้ให้บริการโดยตรงหรือจ่ายผ่านสถาบันของมหาวิทยาลัยแล้วแต่จะตกลงกัน โดยหน่วยงานในลักษณะนี้พบได้ทั่วไปในประเทศที่มีมหาวิทยาลัยกระจายอยู่ทั่วทุกส่วนของประเทศหรือเป็นประเทศเล็กที่มหาวิทยาลัยสามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอิตาลี ประเทศเยอรมัน ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น¹³¹

ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชานิติเวชศาสตร์ จำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตโตเกียวฮอกไกโด, 24 แห่งอยู่ในเขตคันโตะ, 13 แห่งอยู่ในเขตชูบุ , 13 แห่งอยู่ในเขตคิงกิ, 10 แห่งอยู่ในเขตไซโกกุ-ชิโกกุ , และอีก 11 แห่งอยู่ในเขตกิวชู งานของภาควิชานิติเวชศาสตร์จะแตกต่างกันไปในแต่ละมหาวิทยาลัย และโดยทั่ว ๆ ไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าภาควิชานิติเวชศาสตร์ในแต่ละมหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

- 1) ให้การศึกษาทางนิติเวชศาสตร์แก่นักศึกษาแพทย์และบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจ

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

¹³⁰ Dimtcho Jordanov Kalev, 'A Country of Forensic Service in Bulgaria', *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* : 333.

¹³¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", *ตุลพาท* : 65

2) ทำการค้นคว้าวิจัย โดยไม่เจาะจงเฉพาะแต่ทางด้านนิติเวชเท่านั้นแต่ยังรวมถึงสาขาอื่น ๆ เช่น ทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์อีกด้วย เช่นเดียวกันกับการให้บริการทางด้านนิติเวชที่ปฏิบัติอยู่ในพื้นที่ในเขตต่างจังหวัดต่าง ๆ

3) ทำการผ่าศพชันสูตรกรณีของคดีฝ่ายศาล จากการตายอันเนื่องมาจากจากการกระทำผิดอาญาหรือสงสัยว่าการตายเกิดจากการกระทำผิดอาญา และส่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชไปเบิกความให้ความเห็นต่อศาล

ปริมาณศพที่ทำการชันสูตรพลิกศพที่ได้ทำในภาควิชานิติเวชศาสตร์ในแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีประมาณ 30-250 รายต่อปี การสอบสวนในห้องปฏิบัติการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในความรับผิดชอบของห้องปฏิบัติการอาชญากรรมทางวิทยาศาสตร์ของตำรวจ ซึ่งจะอยู่ตามสถานีตำรวจในแต่ละเขต ดังนั้นการวิจัยในด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญของทุกภาควิชานิติเวชศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น¹³²

ประเทศอิตาลี

ประเทศอิตาลีมีโรงเรียนแพทย์อยู่ 30 แห่ง โดยแต่ละแห่งจะมีภาควิชานิติเวชศาสตร์ (สถาบันนิติเวชวิทยา) อยู่ด้วยรวมทั้งโรงพยาบาลของบริการสาธารณสุขแห่งชาติ และโรงพยาบาลของท้องถิ่น (Hospitals and Local Agencies of the National Health Service) บางแห่งจะมีแผนกนิติเวชอยู่ด้วย ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ จะให้บริการด้านนิติเวชต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพของผู้ขับขี่รถยนต์ รวมถึงการให้บริการด้านชันสูตรพลิกศพแก่พนักงานอัยการและศาลตลอดจนคู่กรณีทั้งสองฝ่าย นอกจากนั้นอาจมีแพทย์นิติเวชเอกชนจำนวนหนึ่งให้บริการเหล่านี้ด้วย¹³³ และแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพก็จะทำหน้าที่สอนนักศึกษาแพทย์ในนิติเวชศาสตร์ และสอนจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมแก่นักศึกษาแพทย์อีกด้วย

สำหรับในโรงเรียนแพทย์ต่าง ๆ จะมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมกฎหมายทางการแพทย์ก็เพื่อจะให้ประกาศนียบัตรพิเศษในสาขานิติพยาธิวิทยา ซึ่งสาขาวิชาดังกล่าวก็เป็นหนึ่งในสาขาวิชาที่เปิดสอนในโรงเรียนแพทย์ด้วย แต่ก็มีแพทย์เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่มีความสนใจที่จะอบรมในหลักสูตรวิชาดังกล่าวเนื่องจากไม่ประสงค์จะจบออกมาประกอบวิชาชีพเป็นนิติพยาธิแพทย์นั่นเอง

¹³² Shigeyuki Tsunenari and Hirofumi Suyama, "Forensic Medicine in Japan", *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* : 221-222.

¹³³ Andrea Gianelli Castiglione, "Forensic Autopsies in Italy", *Journal of Forensic Sciences* : 622-627.

3.2.3 หน่วยงานนิติเวชขึ้นอยู่กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

หลายประเทศได้จัดหน่วยงานนิติเวชไว้ในกระทรวงยุติธรรม ศาล หรือสำนักงานอัยการโดยตรง โดยที่บางประเทศได้ตั้งเป็นสถาบันกลางของชาติ และบางประเทศก็จัดเป็นหน่วยงานในศาลหรือสำนักงานอัยการของแต่ละท้องถิ่น เช่น ประเทศจีน ประเทศกรีซ ประเทศสเปน ประเทศยอร์การี เป็นต้น¹³⁴

ประเทศจีน

ประเทศจีนมีการจัดตั้งหน่วยงานทางด้านนิติเวชในระดับต่าง ๆ ซึ่งการให้บริการทางด้านนิติเวชปัจจุบันอยู่ที่สำนักงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะ (Public Security Bureau :PSB) โดยหน่วยบริการนิติเวสดังกล่าวจะมีประจำอยู่ที่ศาลและที่สำนักงานอัยการแต่ละแห่ง ซึ่งหน่วยบริการดังกล่าวจะมีอุปกรณ์ที่พร้อมเพียง และมีการจัดองค์กรที่มีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะได้จัดแบ่งหน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติเวชออกเป็น 3 ระดับคือในระดับตำบล ระดับเมือง และระดับมณฑล ซึ่งหน่วยงานนิติเวชประจำมณฑลเป็นหน่วยงานบังคับบัญชาสูงสุดภายในเขตอำนาจของตนเอง หน่วยงานระดับมณฑลและหน่วยงานระดับเมืองมักจะมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชและผู้ช่วยทำงานเต็มเวลาอย่างเพียงพอ สำหรับหน่วยงานที่ให้บริการทางด้านนิติเวชทั้งหมดถือเป็นส่วนหนึ่งของ แผนกนิติวิทยาศาสตร์(Forensic Science Section) ในสำนักงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะ¹³⁵ ซึ่งรวมงานด้านนิติเวช ซึ่งได้แก่ งานชันสูตรพลิกศพ และงานชันสูตรบาดแผลของผู้ป่วย รวมทั้งงานพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เช่น ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ การถ่ายรูป และอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย ซึ่งงานเหล่านี้อาจดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ก็ได้¹³⁶

การกำกับดูแลการปฏิบัติงานวิชาการทางนิติเวชจะอยู่ภายใต้หัวหน้าแผนกนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจมิใช่แพทย์แต่เป็นนักวิทยาศาสตร์ก็ได้

ส่วนการกำกับดูแลและการให้คำปรึกษาทางวิชาการในงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งหมดขึ้นตรงกับสถาบันวิจัยนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ(The Research Institute for Forensic Science) ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงตำรวจ(Ministry of Public Security)¹³⁷

นอกจากนั้นในนครเซี่ยงไฮ้ยังมีสถาบันวิจัยพิสูจน์หลักฐานทางอาญา(Research Institute for Identification of Criminal Technique) ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรม ซึ่ง

¹³⁴ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาน : 65.

¹³⁵ Peng Hua, "Forensic Medicine in China : Its History to the Present Day", Med. Sci. Law 27 (1) (1987) : 11.

¹³⁶ Ibid., p. 11.

¹³⁷ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาน : 55.

สถาบันนี้จะมีหน้าที่คล้ายคลึงกับหน่วยงานในกระทรวงตำรวจ โดยสถาบันดังกล่าวมีหน้าที่หลักในการควบคุมดูแลการดำเนินการและมีกรอบมโนลการที่ปฏิบัติงานด้านนี้¹³⁸

ประเทศกรีซ

สำหรับประเทศกรีซมีการจัดตั้งสำนักงานนิติเวชโดยขึ้นกับกระทรวงยุติธรรมในกรุงเอเธนส์ และเมืองปิเรอัส แพทย์นิติเวชให้บริการทั้งการผ่าศพเพื่อชันสูตรและตรวจบาดแผลผู้ป่วยด้วย¹³⁹

3.2.4 หน่วยงานนิติเวชรวมอยู่กับการด้านสุขภาพ

แม้ว่าการบริการของงานนิติเวชจะมีลักษณะพิเศษคือ ให้บริการแก่หน่วยงานในระบบของกระบวนการยุติธรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่หลายประเทศก็ได้แยกหน่วยงานดังกล่าวออกมาให้บริการเป็นเอกเทศ คงเป็นหน่วยงานที่รวมอยู่กับการให้บริการด้านสุขภาพทั่วไปนั่นเอง เช่น ประเทศอิตาลี ประเทศศรีลังกา ประเทศสหภาพโซเวียต (ก่อนการเปลี่ยนแปลง) เป็นต้น¹⁴⁰

ประเทศอิตาลี

ในประเทศอิตาลีมีโรงพยาบาลของบริการสาธารณสุขแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของท้องถิ่นบางแห่งมีแผนกนิติเวชอยู่ด้วย ซึ่งในหน่วยงานเหล่านี้จะให้บริการด้านนิติเวชต่าง ๆ เช่น การตรวจสมรรถภาพร่างกาย การตรวจสุขภาพของผู้ขับขี่รถยนต์ เป็นต้น ซึ่งการให้บริการดังกล่าวยังรวมถึงงานด้านชันสูตรพลิกศพด้วย แต่อย่างไรก็ดีหน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่สามารถให้บริการได้เต็มที่เท่าใดนัก เนื่องจากยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ และยังขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอ¹⁴¹

ประเทศศรีลังกา

หน่วยงานบริการนิติเวชในประเทศศรีลังกาเกือบทั้งหมดถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายกระทรวงสาธารณสุข มีแพทย์กว่า 2,000 คน รับผิดชอบทำงานด้านนิติเวชของทั้งประเทศ หน่วยงานของเอกชนไม่อาจเข้าร่วมในงานบริการด้านนิติเวชนี้ได้ เว้นแต่ การทำใบรับรองแพทย์ในกรณีที่คู่ความไม่อาจมาศาลได้เพราะเจ็บป่วย¹⁴²

¹³⁸ Peng Hua, "Forensic Medicine in China : Its History to the Present Day", Med. Sci. Law : 11.

¹³⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ดุลพาท : 61.

¹⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

¹⁴¹ Andrea Gianelli Castiglione, "Forensic Autopsies in Italy", Journal of Forensic Sciences : 623.

¹⁴² M.S.L. Salgado, "Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka", The American Journal of Forensic Medicine and Pathology : 138.

หน่วยงานนิติเวชในศรีลังกาเกือบทั้งหมดถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายกระทรวงสาธารณสุข มีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของรัฐอยู่หลายประเภทซึ่งมีส่วนรับผิดชอบในงานนิติเวชแตกต่างกันไป ได้แก่¹⁴³

ก. ส่วนกลางมีสำนักงานนายแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชแห่งโคลัมโบ (Office of Judicial Medical Officer of Colombo)

สำนักงานแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชนับว่าเป็นหน่วยงานใหญ่ที่สุดแห่งกรุงโคลัมโบโดยมี นายแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวช (Judicial Medical Officer : JMO) เป็นหัวหน้ารับผิดชอบให้บริการทางด้านนิติเวช ทั้งด้านนิติเวชคลินิกและด้านการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ แห่งกรุงโคลัมโบทั้งหมด นอกจากนี้ยังเป็นที่ปรึกษาด้านนิติเวชให้รัฐบาลอีกด้วยโดยมีผู้ช่วยซึ่งประกอบด้วย รองแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชและผู้ช่วยแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวช โดยสำนักงานแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชนี้จะมีห้องผ่าศพและห้องปฏิบัติการเป็นของตนเอง

ข. ที่ปรึกษาแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวช (Consultant JMOs)

ที่ปรึกษาแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชนี้ จะเป็นแพทย์ผู้ชำนาญสาขานิติเวช ซึ่งมีประจำที่เมืองใหญ่อีก 2 แห่ง คือ เมืองลัฟนา และเมืองแคนดี้ โดยประเทศศรีลังกา ประกอบด้วย 9 จังหวัด แบ่งออกเป็น 21 เขตบริหารงานสาธารณสุข ซึ่งมีผู้ชำนาญทางนิติเวชที่เป็นที่ปรึกษาแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชประจำเขตเพียง 3 เขต จาก 21 เขตเท่านั้น โดยที่ปรึกษาแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชในแต่ละเขตจะช่วยกำกับดูแลและให้คำปรึกษาแก่แพทย์ที่ทำหน้าที่แพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวช และแพทย์ใหญ่ประจำอำเภอในแต่ละเขตการบริหารงานของตน

ในเขตบริหารงานสาธารณสุขแต่ละแห่งจะมีโรงพยาบาลอยู่ในความรับผิดชอบทางการบริหารหลายระดับ โรงพยาบาลดังกล่าว ได้แก่ โรงพยาบาลทั่วไป (General Hospital) โรงพยาบาลที่เลี้ยง (Base Hospital) โรงพยาบาลอำเภอ (District Hospital) หน่วยเสริมบริการ (Peripheral Unit) และโรงพยาบาลตำบล (Rural Hospital) ในโรงพยาบาลใหญ่จะมีแพทย์อาวุโสที่ทำงานเต็มเวลาประจำอยู่เสมอ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่แพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวช ส่วนโรงพยาบาลที่เลี้ยง 17 แห่ง และโรงพยาบาลประจำอำเภออีก 115 แห่ง ทั่วประเทศนั้น ผู้อำนวยการของโรงพยาบาลจะทำหน้าที่เป็นแพทย์ใหญ่ของอำเภอ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่แพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชและแพทย์ใหญ่ของอำเภอจะมีหน้าที่ให้บริการทางนิติเวชในโรงพยาบาลที่ตนรับผิดชอบ และในบริเวณเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลด้วย นอกจากนี้ ยังต้องทำหน้าที่ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามหน้าที่แพทย์ทั่วไปอีกด้วย สำหรับหน่วยเสริมบริการและโรงพยาบาลตำบล ซึ่งจะมีแพทย์เพียง

¹⁴³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่น่าสนใจ", วารสารคลินิก : 783 -

คนเดียวให้บริการด้านสุขภาพทั่วไปนั้น แพทย์ดังกล่าวจะรับผิดชอบงานบริการด้านนิติเวชภายในโรงพยาบาลของเขาเท่านั้น แต่ก็อาจได้รับการร้องขอให้ทำการผ่าศพตรวจ ภายในเขตพื้นที่ที่เขา รับผิดชอบด้วยก็ได้¹⁴⁴

ค. มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนแพทย์

ในประเทศศรีลังกามีโรงเรียนแพทย์ที่สอนในสาขานิติเวชศาสตร์ของรัฐอยู่ 4 แห่ง และเป็นของเอกชน 1 แห่ง โดยกระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งงานบริการทางนิติเวชให้ มหาวิทยาลัยเพียงเล็กน้อยเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาและหลังปริญญา เท่านั้น¹⁴⁵

นักศึกษาต้องผ่านการฝึกงานในวิชานิติเวช 2 สัปดาห์ เพื่อฝึกหัดตรวจบาดแผลทางนิติเวช และดูการตรวจศพเฉพาะที่มหาวิทยาลัยโคลัมโบ นักศึกษาจะต้องไปฝึกการตรวจศพที่ สำนักงานแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชของโคลัมโบ รวมทั้งการหัดเขียนรายงานการตรวจศพ วิชานิติเวชศาสตร์เป็นวิชาบังคับทุกมหาวิทยาลัย ถ้านักศึกษาไม่ผ่านในวิชานี้ ผู้นั้นจะไม่มีสิทธิสอบเพื่อรับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงมุ่งให้แพทย์ที่จบออกไป สามารถปฏิบัติงานด้านนิติเวชได้¹⁴⁶

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขานิติเวชวิทยาผู้ที่ฝึกอบรมเป็นเวลา 4 ปีเต็มใน สำนักงานแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชโคลัมโบมีสิทธิเข้าสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรสาขานิติเวชศาสตร์ (Diploma of Legal Medicine) ผู้ได้รับประกาศนียบัตรนี้แล้วมีสิทธิที่จะฝึกอบรมต่อไปอีก 2 ปี จึงจะมีสิทธิเข้าสอบเพื่อรับปริญญาสาขานิติเวชศาสตร์ (M.D.Forensic Medical) ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้ เป็นแพทยศาสตรบัณฑิต ทางด้านนิติเวชวิทยา และจะต้องทำงานเป็นเวลา 18 เดือน และได้ ปฏิบัติงานที่สำนักงานนายแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชที่โคลัมโบ หรือทำงานในภาควิชานิติเวชศาสตร์ ของ มหาวิทยาลัยโคลัมโบ หรือมหาวิทยาลัยเปราดิเนีย หรือสถาบันนอกประเทศที่คณะกรรมการ รับรองอีก 1 ปี ผู้นั้นจึงจะมีคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาแพทย์ใหญ่ในกระทรวง สาธารณสุขหรือเป็นอาจารย์ในโรงเรียนแพทย์ต่อไป¹⁴⁷

¹⁴⁴ M.S.L. Salgado , "Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka" , The American Journal of Forensic Medicine and Pathology : 140.

¹⁴⁵ Ibid., p.138 - 139.

¹⁴⁶ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ , 'ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่น่าสนใจ' , วารสารคลินิก : 784.

¹⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

ง. กรมตรวจวิเคราะห์ของรัฐ (Government Analyst's Department)

งานบริการด้านนิติเวชของประเทศศรีลังกา เริ่มต้นด้านภาพถ่ายและงานตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ จะอยู่ในความดูแลของแผนกแยกธาตุของรัฐ ซึ่งมีสำนักงานแห่งเดียวตั้งอยู่ที่โคลัมโบ เดิมอยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงมหาดไทย และต่อมาได้ถูกโอนอยู่ในสังกัดของกระทรวงยุติธรรม เมื่อ ค.ศ.1960 และสุดท้ายโอนมาอยู่กับกระทรวงกลาโหม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นพลเรือนและแบ่งงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ รับผิดชอบในการตรวจเอกสารเลือด น้ำอสุจิ น้ำลาย เส้นผม ตรวจหาพิษ ตรวจอาวุธปืน อาวุธระเบิดต่าง ๆ เป็นต้น และฝ่ายอาหารและยา รับผิดชอบในการตรวจวิเคราะห์อาหาร ยา ตลอดจนสารพิษอื่น ๆ เช่น แอลกอฮอล์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีเจ้าหน้าที่อยู่ประมาณ 20 - 25 คน¹⁴⁸

เป็นที่น่าเสียดายว่าในประเทศศรีลังกา กรมตำรวจไม่มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ (Scene-of-Crime Officers) ที่ดีเพียงพอ ประกอบกับตำรวจเองก็ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์เลย เว้นแต่ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือและหน่วยถ่ายภาพ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานเป็นส่วนหนึ่งใน "กองบริการทางเทคนิคของตำรวจ" (Police Technical Services Division)¹⁴⁹

ปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศศรีลังกา :

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญก็คือการที่ศพเน่าเปื่อยก่อนจะมีการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับแพทย์ใหญ่ฝ่ายนิติเวชที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่มีการฆาตกรรม ศาล (Magistrate) ต้องไปร่วมสังเกตการณ์ในที่พบศพ หรือแม้แต่ที่สุสานด้วย ทั้งนี้เกิดจากความล่าช้าในขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องติดต่อพนักงานสอบสวนการตายและต้องได้รับการอนุญาตให้มีการชันสูตรตามคำขอ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การขาดแคลนแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในเขตที่อยู่นอกหน่วยสาธารณสุข ซึ่งมีแพทย์เพียงคนเดียวที่อาจจะออกเวรไปหรือติดหน้าที่ราชการอยู่ จึงไม่มีเวลาพอที่จะออกไปชันสูตรพลิกศพได้

ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างก็คือ ปัญหาในเรื่องค่าตอบแทนที่ได้รับต่ำมากกว่าที่ควร อันเป็นผลให้ขาดแรงจูงใจให้พยาธิแพทย์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว¹⁵⁰

¹⁴⁸ M.S.L. Salgado, "Forensic Medicine and Medicolegal Investigation in Sri Lanka", *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* : 139.

¹⁴⁹ Ibid., p.140.

¹⁵⁰ Ibid.

ประเทศสหภาพโซเวียต (ก่อนการเปลี่ยนแปลง)¹⁵¹

สหภาพโซเวียต (ก่อนการเปลี่ยนแปลง) ได้แบ่งการให้บริการด้านนิติเวชออกเป็น 2 ประเภท คือ งานบริการนิติเวชที่เป็นงานประจำ และงานนิติเวชในมหาวิทยาลัย ซึ่งงานบริการนิติเวชในส่วนที่เป็นงานประจำนั้นจะรวมอยู่กับหน่วยงานบริการด้านสุขภาพโดยแต่ละสาธารณรัฐมีหน่วยงานนิติเวชขึ้นตรงต่อกระทรวงสาธารณสุขแห่งสาธารณรัฐแต่ละรัฐ แต่ละหน่วยงานมีผู้ชำนาญของสาธารณรัฐเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ

ในสาธารณรัฐหนึ่ง ๆ ยังแบ่งออกเป็นเขตและตำบล แต่ละเขตมีหน่วยงานนิติเวชประจำเขต ซึ่งมีผู้ชำนาญประจำเขตเป็นหัวหน้ารับผิดชอบประจำหน่วยงาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วยผู้ชำนาญประจำตำบล (ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบคนละตำบลหรือหลายตำบล) กับพนักงานวิทยาศาสตร์ของเขต สำนักงานนิติเวชประจำเขตมีห้องปฏิบัติการของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยสองหรือสามแผนก คือ แผนกชีววิทยาและพิษวิทยา ถ้าเป็นเขตใหญ่อาจมีแผนกที่สามทำหน้าที่ถ่ายภาพเอ็กซเรย์และสเปกโตรกราฟต่าง ๆ

ผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารงานนิติเวชวิทยาในสหภาพโซเวียต เรียกว่า 'หัวหน้าผู้ชำนาญนิติเวชแห่งกระทรวงสาธารณสุข' (Chief Medico-Legal Expert of the Ministry of Health) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลฝ่ายบริการของทุกสาธารณรัฐทั่วสหภาพโซเวียต

3.2.5 หน่วยงานนิติเวชรวมอยู่กับกรมตำรวจ

ประเทศที่จัดรูปแบบระบบการให้บริการในรูปแบบนี้ ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศฟิลิปปินส์ (เฉพาะในกรุงมะนิลา) และประเทศไทย เป็นต้น

ประเทศจีน

ในประเทศจีนการกำกับดูแลและการให้คำปรึกษาทางวิชาการในงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งหมดของหน่วยงานที่ให้บริการทางนิติเวชนั้นจะขึ้นตรงกับสถาบันวิจัยนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (The Research Institute for Forensic Science) ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงตำรวจ (Ministry of Public Security) ตั้งอยู่ที่กรุงปักกิ่งโดยมีเป้าหมายเพื่อเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาใดๆที่ผู้เชี่ยวชาญในระดับท้องถิ่นไม่สามารถจะดำเนินการได้และคอยควบคุมนโยบายหรือทิศทางการดำเนินงานของระบบรักษาความปลอดภัยสาธารณะทั่วประเทศ¹⁵²

3.2.6 ตำรวจจัดบริการทางนิติเวชโดยไม่มีหน้าที่ตามกฎหมาย

ประเทศที่มีการจัดรูปแบบการให้บริการ ในลักษณะนี้ก็คือ ประเทศแอฟริกาใต้

¹⁵¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "นิติเวชวิทยาในสหภาพโซเวียต", สารคดีราชฯ : 450.

¹⁵² Peng Hua, "Forensic Medicine in China : Its History to the Present Day", Med.Sci.Law : 11.

ประเทศแอฟริกาใต้

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คงพอจะทำให้เห็นได้ว่าประเทศแอฟริกาใต้มีระบบการชันสูตรในระบบผสม นั่นคือ ระบบศาลผสมระบบแพทย์ กล่าวคือ การไต่สวนการตายจะดำเนินการภายใต้การสั่งการของผู้พิพากษา (Magistrate) โดยแพทย์มีอำนาจในการดูศพ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนทำการผ่าศพ และเขียนรายงานการตรวจศพส่งศาล

การให้บริการทางนิติเวชในแอฟริกาใต้ตกเป็นหน้าที่ของแพทย์ตำบล(District Surgeon) และนิติพยาธิแพทย์โดยการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมดแพทย์ต้องอาศัยอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ และบุคลากร ของตำรวจในการไต่สวนการตาย และเมื่อไม่นานมานี้เหตุการณ์ที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวางมุ่งเน้นไปที่การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจแอฟริกาใต้หรือกองกำลังรักษาความมั่นคงแห่งรัฐที่มีเหตุการณ์การสังหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง และการตายในระหว่างถูกคุมขัง สิ่งที่สาธารณชนรับรู้ ก็คือ ตำรวจแอฟริกาใต้มักจะเป็นฝ่ายสร้างปัญหาและมักเข้าไปร่วมในการค้นหาพยานหลักฐานอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด สืบเนื่องจากอาจจะมีการรับประโยชน์อันมิชอบและการกระทำดังกล่าวก็อาจส่งผลให้ผลการสอบสวนคดีเปลี่ยนแปลงได้¹⁵³

นอกจากนี้ที่แพทย์ที่ทำการชันสูตรพลิกศพในแอฟริกาใต้มักจะถูกครอบงำและตกอยู่ภายใต้การควบคุมของตำรวจอันจะส่งผลให้ชื่อเสียงของแพทย์นิติเวชของประเทศนี้มีมุมมองกรณีดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนและศาลจะต้องรับรู้ว่าการให้บริการทางด้านนิติเวชของแพทย์ควรจะมีความเป็นอิสระมากกว่าที่เป็นอยู่ และมีวัตถุประสงค์เป็นไปในทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ฉะนั้นจึงถึงเวลาที่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสำหรับการจัดโครงสร้างการให้บริการทางนิติเวชในแอฟริกาใต้ขึ้นใหม่ในอนาคต

สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบและองค์ประกอบของการบริการทางนิติเวชในประเทศแอฟริกาใหม่นั้น ได้มีผู้เสนอว่าในส่วนของการให้บริการทางด้านนิติเวชในแอฟริกาใต้ซึ่งประกอบด้วยลักษณะขั้นพื้นฐาน 3 ประการนั้นคือ¹⁵⁴

- 1) งานนิติเวชคลินิก ซึ่งได้แก่การตรวจร่างกายผู้เสียหายจากการถูกทำร้ายหรือถูกข่มขืน การตรวจหาแอลกอฮอล์ในร่างกาย เป็นต้น
- 2) การบริการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพตรวจ
- 3) งานบริการทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วยงานพิษวิทยาและงานเคมีวิทยา สำหรับตรวจหาแอลกอฮอล์ หรือ ยาเสพติดในร่างกาย การตรวจหาหมู่เลือดและอสุจิรวมทั้ง เส้นผมและเล็บ เป็นต้น

โดยในเรื่องนี้ได้มีการเสนอแนะว่า งานบริการในส่วนข้อ 2 และ 3 ควรจะเข้าไปอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานแพทย์สอบสวน (Medical Examiner's Office) ส่วนงานบริการอื่นๆ เช่น การชันเย้ายศพ และการถ่ายภาพศพ ก็ควรจะให้อยู่กับหน่วยงานของตำรวจต่อไป

¹⁵³ G Saayman, "Forensic Medicine in South Africa - Time for change", Med Law : 129.

¹⁵⁴ Ibid., p.131-132.